

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN

Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GRAV, KOKEGROP

MØGLESTU, 32/37,79,98,
LILLESAND, AUST-AGDER

ANJA MANSRUD

Oslo 2004

**KULTURHISTORISK
MUSEUM**

Gårds-/ bruksnavn Møglestu, Vestre Moland kirkegård	G.nr./ b.nr. 32/37, 79, 98
Kommune Lillesand	Fylke Aust-Agder
Saksnavn Reguleringsplan for Vestre Moland kirkegård	Kulturminnetype Flatmarksgrav, kokegrop
Saksnummer (arkivnr. UKM) 02/1492	Tiltakskode/ prosjektkode 757012 / 250149
Eier/ bruker, adresse Lillesand kommune Postboks 23, 4791 Lillesand	Tiltakshaver Lillesand kommune
Tidsrom for utgravning 19. – 30. august 2002	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum 1511-I /N6425287.100, Ø468339.792/ EU89/WGS84, sone 32
ØK-kart BN 007-5-4	ØK-koordinater N 28910, Ø -1146 NGO1948 Gauss-K. Akse 2
A-nr. 2002/207	C-nr. C53093, C53094, C53095
ID-nr (Fornminneregisteret) ID 017154	Negativnr. (UKM) 26424, 26425, 26426, 26427
Rapport ved: Anja Mansrud	Dato: 8. desember 2004

SAMMENDRAG

I perioden 19. til 30. august 2002 ble det i forbindelse med utvidelse av kirkegården på Vestre Moland Kirke i Lillesand foretatt arkeologiske undersøkelser av automatisk fredede kulturminner. Det var tidligere registrert 1 sikker og 1 mulig steinlegning, og en 1 kokegrop, samt flere groper med ukjent funksjon i området. I forbindelse med den aktuelle undersøkelsen ble det bare funnet en steinlegning og en kokegrop, i to atskilte områder/sjakter. Steinlegningen viste seg å være et gravminne som kunne dateres typologisk til eldre jernalder (perioden sein yngre romertid – tidlig folkevandringstid) ved hjelp av keramikkskår. Sentralt i anlegget lå et steinkammer, og det ble funnet rester av minst tre keramikkar; to hankekar av typen R 361, og et spannformet kar. Det ble også funnet litt brente bein og to små ringer og hektefragmenter av bronse.

Det foreligger to C14-dateringer. Graven (S1, T-16268) er datert til vikingtid, mens kokegropa (S2, T16269) er datert til overgangen yngre romertid - folkevandrings. Dateringen av graven stemmer ikke overens med den typologiske dateringen av gjenstandsfunnene. Det er derfor knyttet en viss usikkerhet til dateringene.

BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Bakgrunnen for undersøkelsen var at området nord for kirkegården skulle omreguleres til gravplass. Tiltakshaver var Lillesand kommune. I forbindelse med forslag til reguleringsplan foretok Aust-Agder Fylkeskommune ved fylkesarkeolog Frank Allan Juul en registrering i form av maskinell sjaktning i området sommeren 2001 (se vedlagt kart 1b). Det ble da registrert to mulige steinlegninger/flatmarksgraver (3R1 Grav og 4R2 Mulig grav) i den ene delen av planområdet. Videre ble det sjaktet på et jorde øst for kirkegården, som opprinnelig var tiltenkt brukt som parkeringsplass (KM 1 på kart 1b). Her ble det registrert en kokegrop, en mulig fotgrøft til en gravhaug samt noen groper uten funksjonstolkning (rapport ved F.A. Juul). Den maskinelle undersøkelsen kom som et tillegg til tidligere registreringer på stedet, som har påvist svært mange automatisk fredede kulturminner i området rundt Møglestu.

UKM, Fornminnekomiteen (11. mars 2002), anbefalte arkeologisk undersøkelse av de registrerte kulturminnene. Det ble påpekt at det kunne være flere flatmarksgraver enn det som var avdekket gjennom registreringen i den østligste delen av området, og at disse eventuelt ville bli ødelagt dersom det fortsatt skulle pløyes i åkeren.

UNDERSØKELSENS VARIGHET OG DELTAGERE

Utgravningen foregikk over en to-ukers periode fra 19. til 30. august 2002. Arbeidet ble utført av to personer; Anja Mansrud var feltleder, og Stig Knutsen var feltassistent. I utgravningens første uke ble det brukt gravemaskin til avdekking av større flater. Gravemaskinfører var Ole Tellef Heldal fra Teknisk Enhet i Lillesand kommune. Oppmåling ble foretatt av Axel Ekberg fra Lillesand kommune.

Med unntak av noen regndråper siste dagen var det lettskyet pent vær og glimrende graveforhold hele perioden. Det ble utført i alt 20 dagsverk.

GJESTER OG FORMIDLING

I løpet av arbeidet hadde vi hele tiden nær kontakt med kirkegårdsvergen på Vestre Moland. Sammen med andre ansatte fulgte han utgravningen med stor interesse, og var dessuten svært behjelpelig med å legge forholdene til rette slik at arbeidet ble lettest mulig. Vi hadde også et svært godt samarbeid med Lillesand kommune, som besøkte utgravningen sammen med representanter fra entreprenørfirmaet. Områdeansvarlige fra UKM, Zanette Glørstad og Inger Marie Berg-Hansen var på befaring mandag 26. august, og fylkesarkeolog Frank Allan Juul kom på besøk torsdag 29. august. Lokalavisa Lillesands-Posten ved journalist Anne Martha Svendsen besøkte utgravningen flere ganger. Oppslagene medførte noe mer tilstrømning av besøkende i slutten av den siste uka. Blant disse var det flere lokalkjente personer som kunne komme med opplysninger om fjernede gravhauger og andre inngrep i fornminner i området.

LANDSKAP OG TOPOGRAFI

De utgravde områdene ligger rett nord og øst for kirkegårdsmuren på Vestre Moland. Begge hører inn under gnr./bnr. 32/37, 79, 98. Steinlegningen, S1, ligger på en flat sandmo rett nord for kirkegården. Steinlegningen ligger like utenfor 5 meters-sonen som sikrer gravfeltet. Området er i dag bevokst med løv- og furuskog som er minst 50 år gammel. Det vokste blant annet flere store bøketrær her, noe som til en viss grad kompliserte utgravningen. Jordsmonnet er en typisk podsol med et tykt utvaskingslag. Det er ingenting som tyder på at det tidligere har vært dyrket her. Undergrunnen i området består av sand som varierer i farge

og tetthet fra lys gul finkornet sand til rødbrun grusholdig masse. Undergrunnen er nærmest fullstendig steinfri.

Den andre lokaliteten ligger på en åker 120 meter SØ for det nordlige feltet. Feltet ligger rett øst for kirken, ca 15 meter fra kirkegårds-muren. Området, som ligger klemmt mellom kirken og en gårdsvei er i dag potetåker. De undersøkte områdene er merket med X på kart, vedlegg 1c. På gården nordøst for potetåkeren ble det visstnok fjernet en gravhaug i 60-årene. Undergrunnen her er av samme type på det nordre feltet.

TIDLIGERE UNDERSØKELSER I OMRÅDET

De utgravde lokalitetene på Vestre Moland ligger i et område som fra før er rikt på kulturminner. Innenfor planområdet er det tidligere registrert to gravfelt med til sammen 11 gravhauger. Dessverre skjemmes gravfeltet av mangel på skjøtsel, og også at det er gjort til dels store moderne inngrep i haugene. Inngrepene kan muligens stamme fra krigen, da det i dette tidsrommet lå en tysk militæranlegning rett vest for kirken, på tomte hvor Møglestu skole ligger i dag. Det er også mulig at masseuttak i forbindelse med jordbruk eller lignende kan ha påført gravfeltet skader. Videre ligger det to mindre gravfelt rett øst og nordøst for kirken, og flere andre gravfelt er registrert langs Moelva nært planområdet. Lokalkjente kunne også fortelle at det på flere gårder i nærheten lå store gravhauger som er blitt fjernet i løpet av de siste 50 åra. Den tette sammenhengen mellom gravminner fra både nyere og forhistorisk tid gjør området svært interessant historisk og kulturhistorisk, og området har et stort formidlingspotensiale. Etter utvidelsen er gravfeltet tenkt integrert som en del av kirkegården, og det foreligger planer om å restaurere de skadede haugene. I denne forbindelse er det også planlagt å rekonstruere steinlegningen, slik at denne bevares som en del av den totale kulturminneopplevelsen på stedet. Deler av kirken er fra middelalderen, og det ligger også middelaldergraver på kirkegården.

Kirkegården har vært utvidet flere ganger, og det har vært foretatt utgravninger her ved to tidligere anledninger. I forbindelse med planer om utvidelse av kirkegården ble det i 1970 foretatt en befaring på stedet som viste at det lå 10 gravhauger innenfor reguleringsområdet. Fornminnene ble innmålt av Lillesand kommune i 1979, og gravfeltet besluttet holdt utenfor reguleringsplanen. En ny befaring foretatt i 1981 viste imidlertid at to hauger var skadet forbindelse med utvidelse og planering i området nordøst for det nye kirkegårdsgjerdet. I 1983 ble det foretatt utgravning og restaurering av den ene gravhaugen (R 8 på kart 1c), samt reparasjon av den andre (R 6 i rapport ved Jan Henning Larsen). Undersøkelsen av den skadede haugen viste at denne var sterkt skadet og omrotet. Sentralt i haugen ble det observert en 4 meter bred sjakt som var fylt med moderne søppel. Videre var om lag 2/5 av haugen mot S og SV fjernet under planeringsarbeidet. Det ble ikke funnet noen intakte deler av gravanlegget, kun et par keramikkskår ble funnet i omrotet masse. Disse kunne dateres til eldre jernalder. Videre ble det funnet noen brente bein og spor av en kullblandet nedgravning. Det ble derfor konkludert med at haugen opprinnelig har inneholdt en branngrav. Året etter ble det også foretatt en arkeologisk undersøkelse på en lokalitet nær vestre Moland Kirke. Undersøkelsen ble foretatt på et jorde tilhørende gården Møglestu 32/19, 23 (se B på kart 1c), hvor det femten år tidligere var blitt funnet et bronsesverd datert til yngre bronsealder (C 36437). Sverdet ble funnet opprett stående mot betongfundamentet til en ledningsmast, og det var festet en metalltråd til sverdgrepet, noe som muliggjorde en tolkning om at sverdet hadde blitt benyttet som lynavleder (rapport ved Tom Bloch Nakkereud 1984). Den arkeologiske etterundersøkelsen kunne ikke påvist rester av et anlegg, for eksempel en grav, på stedet.

I forbindelse med reguleringsplanen fra 1980 ble det søkt om frigivelse av en gravhaug (R 5 på kart 1c). Frigivningsvedtak ble gjort 14. februar 1980, med pålegg om bekostning av en arkeologisk undersøkelse av haugen. Undersøkelsen ble av ulike grunner ikke gjennomført før i 1995 (rapport ved Per Oskar Nybruget 1995). I likhet med R 8 var også R 5 sterkt skadet av moderne inngrep. Imidlertid ble det i den midtre delen av haugen funnet 7 små og en stor steinhelle, som trolig har utgjort et gravkammer. Det ble ikke funnet oldsaker eller brente bein i tilknytning til kammeret, eller i haugen forøvrig. Undersøkelsen ble imidlertid utført med gravemaskin som laget en sjakt tvers gjennom anlegget. Det er derfor mulig at enkelte små funn som keramikk eller brente bein kan ha blitt oversett under gravingen.

UTGRAVNINGEN - FRAMGANGSMÅTE, FUNN OG RESULTATER

Området ble innmålt digitalt av Lillesand kommune (se vedlegg 1a). Graven (S1) tilsvarer funn 5 på detaljkartet, mens kokegropa (S2) tilsvarer ild1. Funn 1-4 tilsvarer keramikkskår funnet uten kontekst i forbindelse med sjaktning.

Flateavdekningen

Som nevnt hadde fylkeskommunen sjaktet i området i 2001 (se kart 1b). Det ble da påvist en steinlegning/flatmarksgrav (3R1 Grav på kart 1b, sirkel/funn 5 på kart 1a, kalt S1 i denne rapporten), og det ble funnet keramikk som tydet på at det kanskje kunne ligge flere flatmarksgraver i området.

Innledningsvis ble det derfor brukt gravemaskin for å åpne et større felt og se om det dukket opp flere flatmarksgraver. Totalt ble det åpnet en sammehengende sjakt på ca. 175 kvadratmeter (se oversikts- og detaljkart, kart 1a, og 1b). Dessuten ble det åpnet et ca. 32 kvadratmeter stort område lenger øst, hvor det var innmålt et keramikkkunn (Grop 2 på kart 1a, og 4R2 mulig grav på kart 1b) som kunne antyde at det her lå en grav. Etter tre dagers arbeid med maskinen hadde det imidlertid ikke dukket opp noen strukturer, kun noen få løsfunn av keramikk (nr. 68-71 i funnlista, opprinnelig funnnr. 1-4, se Grop 3, innmålte funn 1, 2, 3 og 4 på kart 1a). Løsfunnene av keramikk kan antyde at det ligger flere anlegg i området, men spor etter disse kunne ikke observeres. Det er også mulig at keramikkskårene stammer fra tidligere inngrep i haugene i området.

Det var en tung og til dels vanskelig jobb å flateavdekke i skog, og arbeidet tok mye tid. Maskinen måtte følges nøye, og røtter klippes fortløpende. Det ble også vanskelig å få jevne rette flater. Imidlertid var undergrunnen totalt fri for naturlige steinforekomster, og vi ville derfor fort ha oppdaget om det hadde vært flere anlegg der. Andre typer nedgravninger som brannflak eller lignende ville også lett ha blitt observert i den lyse fine sandgrunnen.

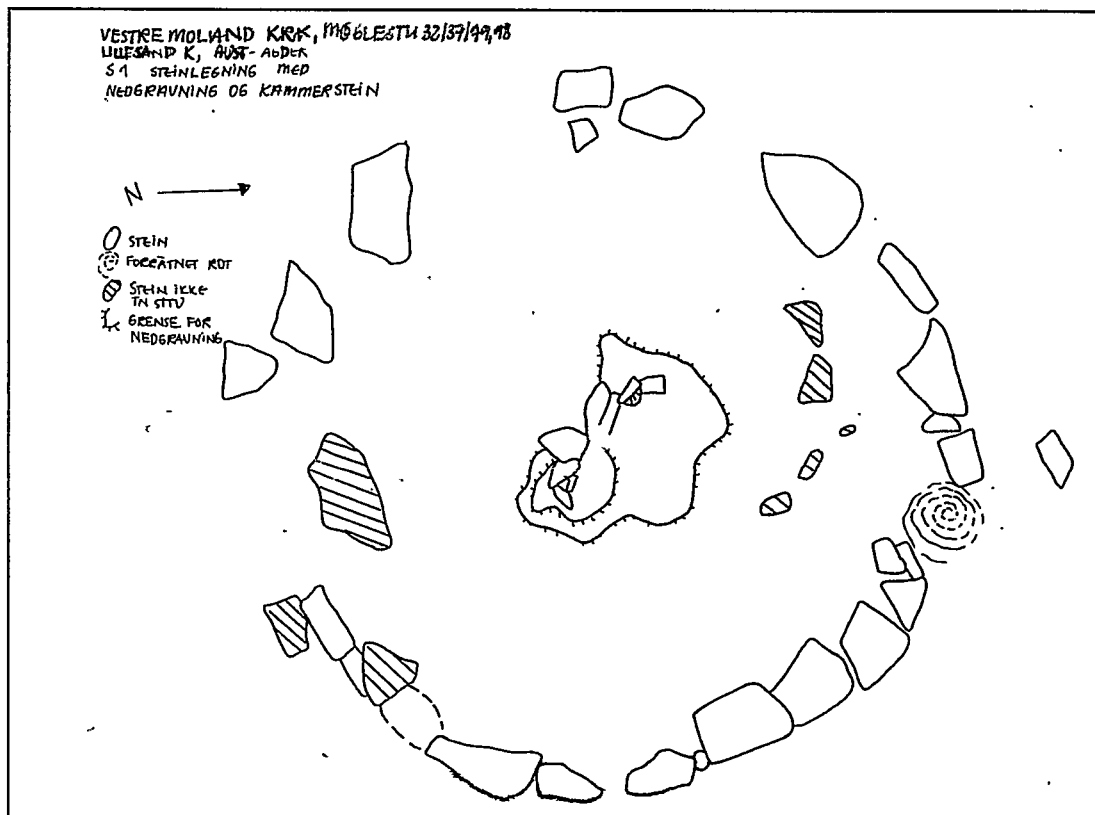
Det ble også åpnet en ca. 150 kvadratmeter stor sjakt i dyrka mark i et område øst for eksisterende kirkegård, der hvor fylkeskommunen blant annet hadde registrert en kokegrop (se 6X2 kokegrop på kart 1b, og Grop 1, ild 1 på kart 1a, kalt S2 i denne rapporten). Bare kokegropen (S2/ild1) viste seg å være interessant – fylkeskommunens øvrige registreringer ble tolket som moderne (se nedenfor).

Utgravning og dokumentasjon av steinlegningen (S1)

S1 dannet i flaten en sirkulært formet steinsirkel med en diameter på 3,80 X 4 m. Steinlegningen var ikke synlig på overflaten, men ble oppdaget under maskinell flateavdekning. Steinene stakk imidlertid opp like under torva. Sannsynligvis har anlegget

vært synlig på overflaten den gang en graven ble anlagt. Flate helleformede steiner avgrenset anleggets ytterkanter, men det var ikke noen steinpakning inne i steinsirkelen. Samtlige steiner var flate/hellelignende, og stakk ca. 5 cm ned i bakken. Den østlige delen av steinsirkelen var helt inntakt, mens den vestlige delen var delvis ødelagt av gravemaskinen under registreringsarbeidet. Det var også noen steiner som ikke lå på sin opprinnelige plass i steinlegningen, men som lå såpass dypt at de heller ikke var fjernet av gravemaskinen. Det gjelder en stein i nordkanten og en i sørkanten (se vedlegg 5, tegning nr. 1). Først trodde vi disse kunne være retningsmarkører, men ettersom det har stått en rot akkurat der det mangler en stein i nord virker det mer trolig at denne har presset ut steinen, og at steinsirkelen opprinnelig var sirkulær og inntakt hele veien. Det lå også en del steiner i toppen som ikke var in situ. Disse er blitt forflyttet enten av gravemaskinen, eller av annen aktivitet i jorda (røtter etc.).

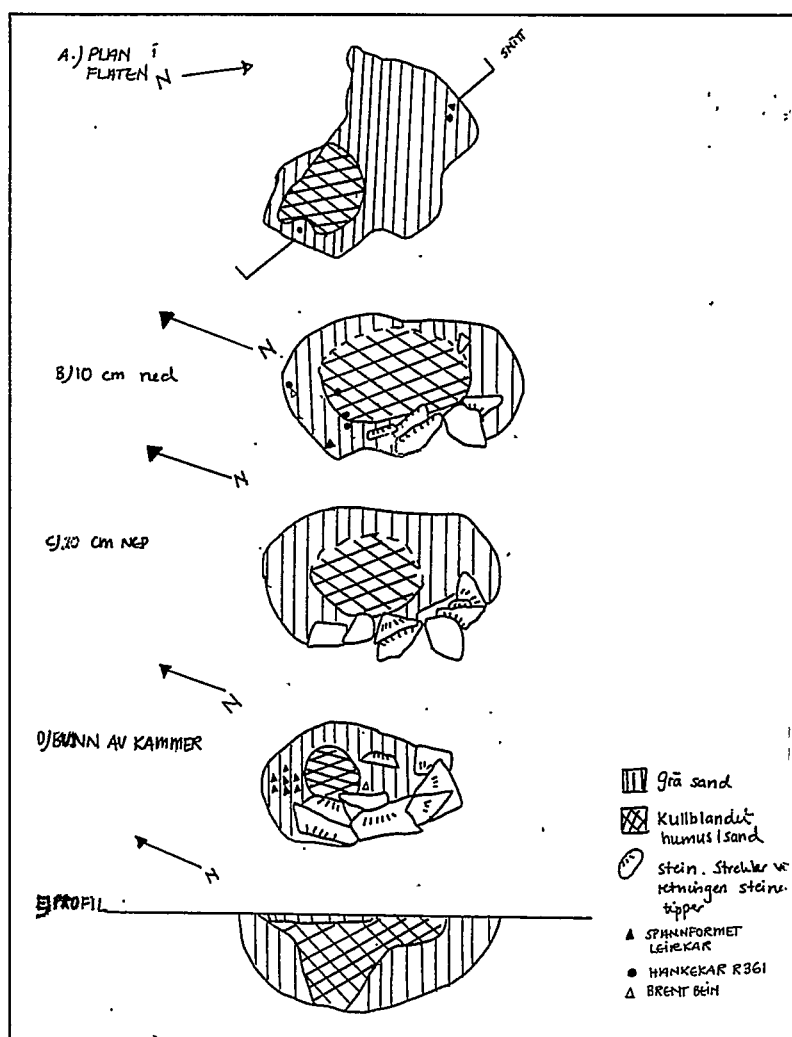
Undergrunnen bestod av sand med enkelte flekker av naturlig jernutfelling der jorda var rustrød og hard. Slike flekker fantes gjerne i forbindelse med steiner som ble fjernet. Steinlegningen ble først rensert opp, og deretter fotografert og tegnet i plan. Allerede under opprensningen fremkom keramikk og fragmenter av bronse helt i toppen av haugen, og det fremkom også keramikkskår i massene utenfor anlegget (se vedlegg 5, tegning nr. 1). Etter opprensning ble det lagt ut et målesystem med to kryssende profiler gjennom anlegget (se vedlegg 5, tegning nr. 2, 3, 4 og 5). Hver kvadrat ble deretter gravd i ruter på 1 X 1 meter i 5 cm lag. Totalt ble et område på 20 kvadratmeter avdekket. Da var hele steinlegningen avdekket, samt et større område rundt den. De funnførende rutene langs profilen ble deretter gravd i ytterligere ett lag. Hvert funn eller funnkonsentrasjon fikk et nummer og ble tegnet fortløpende inn på plantegningen (se vedlegg 5, tegning 1-3, 5 og 7).

Tegning som viser hele anlegget S1, med steinlegning og kammer.

Graving og dokumentasjon av nedgravning og steinkammer

Under gravingen fremkom et utydelig fyllskifte i rutene som lå inn mot profilkrysset (rutene 49x, 49y og 50x 50y). Da profilen ble fjernet kom dette fyllskiftet tydeligere frem. I overflaten fremtrådte fyllskiftet som to avgrensede lag; ett lag som bestod av mørk grå humusblandet sand med spredte kullflekker. Den resterende delen av fyllskiftet bestod av sand som var rødbrun i toppen og grå lenger ned, og var til dels vanskelig å skille fra andre naturlige jernutfellinger i området (derav betegnelsene S1a og b). Et snitt ble lagt tvers gjennom begge strukturer. Under snittingen fremkom umiddelbart et lag av opprettstående stein i ytterkant av nedgravningens kanter. Den videre snittingen ble derfor gjennomført slik at strukturen først ble gravd i 10 cm lag på den ene siden, og profilen tegnet. Deretter ble den andre halvdel gravd, og hele strukturen i lag 2 dokumentert i plan. Lag 2 ble så snittet, profiltegningen videreført, og de to tegnede halvdelene sammenført. Alle funn ble registrert og tegnet in situ. På denne måten får man dokumentert nedgravningen både i plan og profil, med unntak av at man ikke får fotografert hele profilen (se vedlegg 5, tegning 6 og 7). Kammeret var relativt intakt i den nordlige delen, mens lite var bevart i den sørlige enden. Det ble ikke funnet noen konsentrasjon av brente bein i kammeret, kun ett fragment av

Nedgravning og steinkammer sentralt i S1, plan og profil

brent bein. Det ble heller ikke funnet noe brannflak, eller noen spor av beholder etc. som har inneholdt de brente beina. Imidlertid ble det funnet flere bunnskår av keramikk av ulike typer. Som nevnt ble en del steiner funnet løse i toppen av anlegget, og ut fra disse steinenes form og størrelse anser jeg det som sannsynlig at disse har tilhørt kammeret. På grunn av de små kullmengdene ble alt kull som kunne observeres under snittingen av gravkammerets sørlige del tatt inn for datering.

Ulike typer steinlegninger/steinsetninger som er utgravd bla. i Østfold har vist seg å ikke inneholde graver. Derimot forekommer det ofte keramikk som er knust og spredt rundt i anlegget. I steinlegningen på Vestre Moland ble det imidlertid funnet et steinkammer som til tross for de minimale mengdene brente bein bør tolkes som et gravkammer. Hele anlegget må derfor ses som et gravminne fra eldre jernalder. Det virker lite trolig at graven har hatt haug over, slik det er tilfelle med mange andre graver i området. Ettersom anlegget ligger i skog og det ikke er blitt pløyd her burde restene av en haug vært synlige i dag. Ingen av de undersøkte gravene i området har hatt fotkjede. Det ble ikke observert spor av noen haug, og steinene som utgjorde gravanlegget lå rett under torvlaget. Trolig har det ligget åpent og synlig den gangen graven ble anlagt, og kanskje har den sentrale graven hatt en form for markering på overflaten.

Funn fra S1 (C 53093)

I alt ble det ført 66 funn-nummer fra S1 (funn nr. 49 utgår). Av disse utgjorde keramikk den største funngruppen med i alt 119 skår. Dertil kommer 9 fragmenter av brente bein samt en del fragmenter, beslag og to smidde ringer av bronse. Som nevnt fordelte funnene seg rundt omkring i anlegget, men med en viss konsentrasjon til rutene i midten, rett over steinkammeret.

Funnr. 64 og 67 (keramikk og brent bein) ble ikke merket av på plantegning, men ble trolig funnet i bunnen av kammeret.

Keramikk

Keramikkskår av ulike typer ble funnet spredt rundt i hele anlegget, også i ruter utenfor steinlegningen. I alt ble det funnet 119 antall skår av ulike typer og farger. I toppen lå skårene spredt utover det hele, mens de i lag 1 og lag 2 lå mer konsentert til rutene i midten av anlegget. Under etterarbeidet ble det bestemt å forsøke å lime sammen mest mulig av keramikkskårene, for på den måten å skaffe en oversikt over antall kar, hvilke typer kar som forekom, og hvorvidt disse kunne datere anlegget. Fordi det var funnet et skår med hank visste vi at vi hadde minst ett hankekar. Limingen ble gjort under veiledning av teknisk konservator Susan Braovac ved konserveringsseksjonen på UKM. Alle skårene, eller konsentrasjoner av skår hadde i utgangspunktet ett eget nummer, og var blitt tegnet inn på plantegningen. Under limingen beholdt skåret sitt individuelle nummer slik at det etterpå var mulig å dokumentere hvor hvert funn kom fra, og dermed få et bilde av spredningen av de ulike karene. Det ble også tatt et foto av skårene med nummeret påtegnet posen (se vedlegg 6). Deretter startet prosessen med å finne hvilke skår som gikk sammen. Skårene ble limt med lim av typen Paraloid B 72. Denne typen lim kan enkelt løsnes med aceton dersom man er uheldig og gjør feil. Arbeidet var svært tidkrevende, ettersom bare få flater kan limes av gangen. Det er også viktig å identifisere flest mulig skår som går sammen før man starter å lime, slik at det ikke oppstår "hull" der et skår skulle ha passet inn, og så må man ta det hele fra hverandre igjen. Limingen ga gode resultater, og det var helt klart verdt innsatsen. Det ble påvist to ulike kartyper i

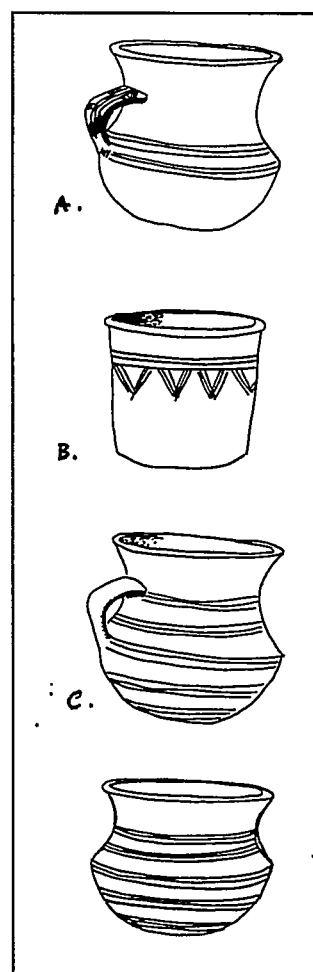
graven: to hankekar av typen Rygh 361 og et spannformet leirkar. De enkelte karene er nærmere beskrevet nedenfor. Dessuten fantes tre keramikkskår med knottedekor som ikke kunne henføres til noen av disse karene. Kun 19 skår kunne ikke bestemmes med sikkerhet.

Funnspredningen viste at bunnskår fra det ene hankekar (hankekar A nedenfor) samt det spannformede leirkaret lå deponert nede i steinkammeret. Skår fra disse to karene lå også konsentert i rutene over og omkring steinkammeret. Trolig har begge disse karene opprinnelig stått plassert her nede i kammeret, mens tafonomiske prosesser som frost og røtters aktivitet i ettertid har sprengt kammeret og forflyttet innholdet. Skårene fra det andre hankekar (hankekar B) ble derimot funnet i toppen og i lag 1 av steinlegningens nordlige, sekundært forstyrrede kant. Karet er langt fra komplett, og det er vanskelig å si noe om hvorvidt det har stått et helt kar deponert i denne delen av anlegget. De øvrige funnene (brente bein og bronsefragmenter) ble funnet spredt rundt i anlegget.

Kar a. Hankekar av typen R 361 (C 63093/5)

30 leirkarskår av tynt, finmagret rødt/rødgrått gods. Tilhører hankekar av hovedtypen R 361 (Rygh 1885:fig 361) som generelt dateres til 300-400-tallet (Bøe 1931:41ff). Karet er noe lavere og har kortere hals enn standardtypen og har ringformet hank med dekor. Typen dateres til ca. 300-450 e. Kr. (Straume 1987:13-18). Hanken er dekorert med langsgående tverrstriper og vinkler/kryssdekor. Karet forøvrig er dekorert med to rekker av horisontale linjer langs bukovergangen og nederste del av halsen. Linjedekoren består av tre innrissede linjer med hulke mellom. Foran og bak hanken er stripene vertikale. Totalt foreligger 30 skår hvorav 23 kunne limes. Av disse var det 9 randskår, 5 bunnskår, 8 hals/skulderskår hvorav ett med hank, og 3 bukskår. I tillegg kom tre fragmenter som ikke kunne bestemmes. Karet mangler store deler av buken men er ellers nesten komplett. Trolig som følge av sekundær ildpåvirkning er karet til dels sterkt deformert med oppsvulmet og delvis sintret, porøs overflate. Høyde: 10 cm. Randdiameter: ca 11 cm. Bunndiameter: 6 cm.

Forsøk på rekonstruksjon av keramikkarene Karene er her tegnet som modifiserte versjoner av type-eksemplarene, og påført den dekortypen karet hadde

Kar b. Hankekar av typen R 361 (C53093/6)

34 leirkarskår av rødbrunt, finmagret gods. Tilhører trolig hovedtypen R 361 eller R 360 (Rygh 1885:fig 360, 361) som generelt dateres til 300-400 tallet. Karet er lavere og har

kortere hals enn typeeksemplaret. Det er ikke mulig å bestemme hvorvidt karet har hatt hank. Karet har horisontal linjedekor fra halsen og ned til bunnen. Dekoren består av tre og tre innrissede linjer; 1 på halsen, en på skulderen, en i bukovergangen og to på buken. I bukovergangen er det også en hulkile mellom to av linjene. Funnet består av til sammen 34 skår, hvorav 24 danner to nesten komplette sider. Det er 10 randskår, 7 hals/skulderskår, 11 bukskår og 6 som ikke kan bestemmes. Noen av fragmentene er sterkt ildpåvirket, sintret og oppsvulmet. Randdiameter: 13 cm, høyde: ca. 8 cm.

Kar c. Spannformet leirkar (C53093/7)

36 leirkarskår av tynt, finmagret rødt gods. Store partier der karet er sortfarget på grunn av brenning uten oksygentilførsel. Tilhører typen spannformet leirkar og har sylindrisk form, med rette vegger som skrår noe ut opp mot randen. Ifølge Straume (1987:13-18) dateres de sylindriske karene til sen romertid og ut folkevandringstid (ca. 300-575). Mest lik typeeksempelet Bøe 1931 fig: 263, men med horisontale linjedekor og vinkelformet strekdecor vertikalt langs karetets midtre del. Funnet består av 36 skår som tilsammen danner et 2/3 komplett kar. 10 er randskår, 15 bunnskår og 19 skår tilhører bukveggen. Randdiameter: 11 cm, bunnens diameter: 8,5 cm, høyde: 9 cm.

Bronseringer, hekte og fragmenter

Det ble funnet små bronsegjenstander og fragmenter på 4 steder. Ingen av bronsegjenstandene ble funnet i tilknytning til steinkammeret, men ulike steder i jordmassene innenfor steinlegningen:

To helsmidde ringer (ikke fingerringe) (funnr. 2 og 32 på plantegningnr. 1 og 2. C53093/1 og 2). Ringene hadde en ytre diameter på hhv. 1,4 og 1,9 cm, og tykkelsen var ca. 0,3 og 0,4 cm. Til den minste ringen var det festet et beslag som bestod av et flatt, udekorert bronsebånd som var tredd gjennom ringen og festet med en stang. Den andre ringen ble funnet sammen med et beslag av tilsvarende type. Mulige tolkninger er at ringene har vært en del av et beltebeslag, nøkkelring, sverdbeslag, smykkeoppsats eller lignende

En hekte av bronse ble funnet sammen med to bronsefragmenter. Hekten består av et flatt bånd som er bøyd i enden, og med utvidet hode med en liten tapp på baksiden (ligner Straume 1987, plansje 75, nr. 9, men med mer dekor). Framsiden av hekten er dekorert med horisontale og vertikale linjer. Lengde 1,4 cm, største bredde 1,1 cm, minste bredde 1,2 cm. Hekten har trolig tilhørt drakten. Fragmentene er ubestemmbare, men kan være fra en hekte av samme type. Mangler dekor. (funnr. 20 på plantegningnr. 1. C53093/3).

Dessuten er det funnet et ubestembart bronsefragment alene. (funnr. 43 på plantegningnr. 2. C53093/4).

Brente bein (C53093/9)

9 svært små fragmenter av brente bein som ikke kunne nærmere bestemmes. Vekt ca. 10 gram. Bare 1 fragment (funnr. 67) ble funnet i kammeret (i Ø-del, 30 cm ned), de øvrige ble funnet spredt i massen omkring i S1.

Løsfunn fra flateavdekkingen (C53094).

Som nevnt ble det funnet 4 keramikkskår enkeltvis under flateavdekkingen i sjakta øst for steinlegningen. Sjakta er merket som grop 3 på kart 1a, og keramikkskårene som funn nr. 1 – 4. (se nr. 68-71 i funnlista).

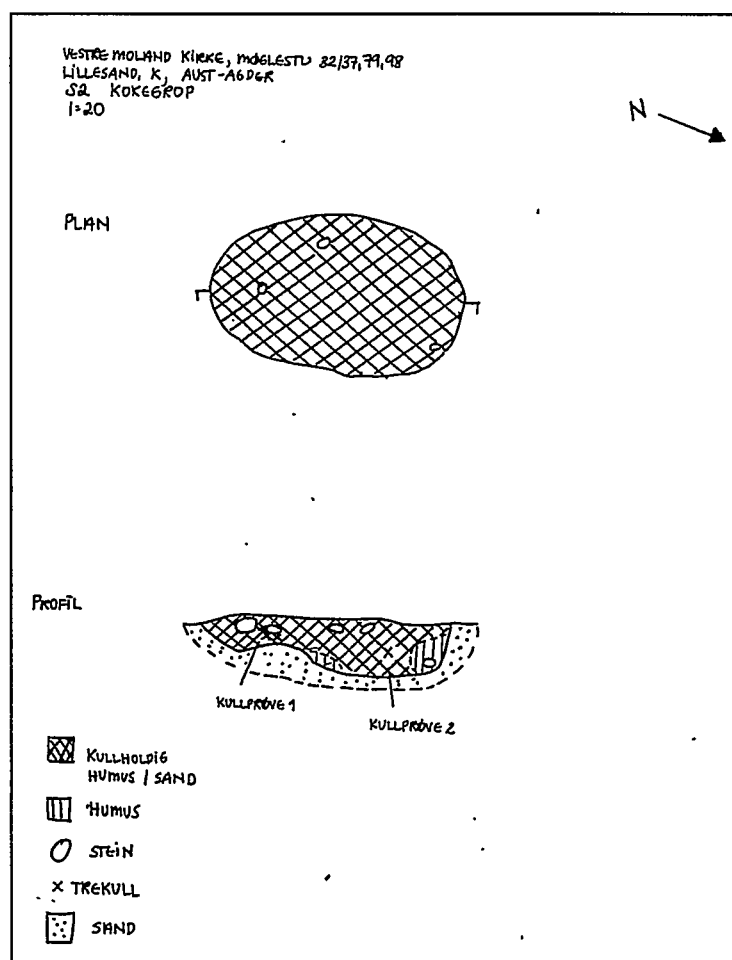
Tre av skårene består av tynt, finmagret rødgrått gods. Ukjent kartype. Største mål 3,4 cm. (Funnr. 68, 69 og 71 i funnlista, C53094/1)

Et av skårene er av tynt, finmagret grått gods. Dekorert emd innrissede linjer. Ukjent kartype. Største mål 2,6 cm. (Funnr. 70 i funnlista, C53094/2)

Disse løsfunne keramikkskårene kan antyde at det ligger flere anlegg i området, men spor etter slike kunne ikke observeres. Det er også mulig av keramikkskårene stammer fra tidligere inngrep i haugene i området.

Kokegropen (S2) (C53095)

På jorden øst for kirken hadde det som nevnt blitt registrert en kokegrop, mulige spor etter en fotgrøft til en gravhaug samt noen groper uten funksjonstolkning (se Grop 1 på kart 1a, og rapport ved F.A. Juul, jf. kart 1b). Da feltet, som utgjorde omtrent 150 kvadratmeter, ble gjenåpnet viste det seg at bare kokegropen var et forhistorisk anlegg. Den mulige fotgrøften var en nyere dreneringsgrøft, og også de ukjente gropene var av moderne opprinnelse, sannsynligvis dreide det seg om masseuttak. Kokegropen ble snittet og dokumentert, og to kullprøver tatt ut (jf. vedlegg 5, tegning nr. 8).

Kokegrop S2. Plan og profil

TREKULLPRØVER

Det foreligger to trekullprøver:

Fra flatmarksgraven (S1) ble det tatt ut en prøve fra snittet i steinkammeret (S1 a/b). Etersom det var lite kull tilstede ble alt observerbart kull i anleggets sørlige del tatt inn.

Fra kokegropen (S2) ble det tatt ut to prøver fra profilen (se tegning nr. 8, vedlegg 5). Disse ble etter vasking slått sammen til én prøve.
 Deler av begge prøvene er C14-datert i Trondheim. Treartsbestemmelse er utført av H.I.Høeg.

Prøvenr.	C-nr.	Kontekst	Treart	Ukalibrert	Kalibrert
S1a/b T-16268	C53093/10	Flatmarksgraven, steinkammeret	Pinus (furu)	1160 ± 60 BP	AD 790-975
S2 T-16269	C53095/1	Kokegropen	Corylus hassel), Betula (bjørk)	1700 ± 80 BP	AD 250-430

C14-dateringene plasserer graven i vikingtid og kokegropa i overgangen yngre romertid - folkevandrings. Denne dateringen av graven stemmer ikke overens med den typologiske dateringen av gjenstandsfunnene. Det er flere mulige forklaringer på dette.

- Det kan ha skjedd en forbyttning av kullprøvene. Dette er mulig da prøvene har passert gjennom flere ledd, før de ble datert. Dateringen av S2 (T-16269), stemmer svært godt overens med den typologiske dateringen av gjenstandene fra graven, som kan dateres til nettopp perioden sein yngre romertid – tidlig folkevandringstid. På den annen side er vikingtidsdatering for kokegroper relativt sjeldne, selv om dette forekommer.
- Kullprøven fra graven, S1 a/b (T-16268) kan være forurenset. Dette kan for eksempel stemme overens med forslag til tolkning av graven som mulig forstyrret av en trerot. En eventuell trerot må i såfall ha brent på stedet.
- C14-dateringene er riktige, og gjenstandene fra graven er betydelig eldre enn selve gravleggingen. Vi kjenner ikke til slike tilfeller fra tidligere, hvor alle daterbare gjenstander er eldre enn graven. Dette er derfor en lite sannsynlig forklaring.

KONKLUSJON

I forbindelse med utvidelse av kirkegården på Vestre Moland Kirke i Lillesand ble det i august 2002 foretatt arkeologiske undersøkelser av automatisk fredede kulturminner på to områder nord og øst for kirken. På lokaliteten øst for kirken ble det funnet en enslig kokegrop. Det ble også funnet en del spor som tolkes som moderne inngrep i form av masseuttak og dreneringsgrøfter. Kokegropa er C14-datert til overgangen yngre romertid – folkevandringstid. Det er knyttet en viss usikkerhet til dateringen.

Nord for kirken, i tilknytning til et bevart gravfelt fra eldre jernalder, ble det funnet en flatmarksgrav med steinlegning. Spredt rundt i gravanlegget ble det funnet store mengder keramikkskår, fragmenter av brente bein, samt noen små ringer og beslag av bronse. Sentralt i anlegget lå en nedgravning som viste seg å inneholde et delvis bevart steinkammer. I kammerets bunn ble det funnet flere bunnskår av keramikk av ulike typer, som viste at minst to ulike kar opprinnelig hadde stått plassert her. Sammenliming av keramikkskårene viste at skårene kom fra minst tre kar; to hankekar og ett spannformet kar. Keramikkskårens form og dekor daterer anlegget typologisk til den senere delen av yngre romertid/første del av folkevandringstid ca 300-450 e. Kr. (Straume 1987:13-18). Det foreligger en C14-datering av graven til vikingtid. Det er imidlertid knyttet en viss usikkerhet til denne dateringen. I tillegg fantes en del uidentifiserbar keramikk, blant annet tre skår med knottedekor. Det ble ikke funnet noen konsentrasjon av brente bein i kammeret, kun ett fragment av brent bein. Trolig

har tafonomiske prosesser som frost og røtters aktivitet sprengt kammeret og forflyttet innholdet.

Det ble også funnet 4 keramikkskår spredt i sjakta øst for steinlegningen. Disse skårene kan muligens representere ødelagte graver i området.

VEDLEGG

1. Kart

1a. Innmåling av felt, strukturer og funn gjort av Landmåler Sør AS, Lillesand kommune.

1b. Utsnitt av reguleringsplan fra Vestre Moland kirke med åpne sjakter.

1c. Utsnitt av ØK-kart over området, målestokk 1:5000.

1d. Utsnitt av M711, målestokk 1:50 000.

2. Tilveksttekst og funnliste

2a. Tilveksttekst

2b. Funnliste

3. Strukturliste

4. Fotoliste

5. Tegninger m/liste

6. Bilder av arbeidet med liming av kar

7. Avisutklipp

8. Analyser

8a. Treartsbestemmelser

8b. C 14-dateringer

LITTERATUR

Bøe, Johannes. 1931. *Jernalderens keramikk i Norge*. Bergen Museums Skrifter, nr. 14. Bergen

Rygh, Oluf. 1885. *Norske Oldsager*. Kristiania.

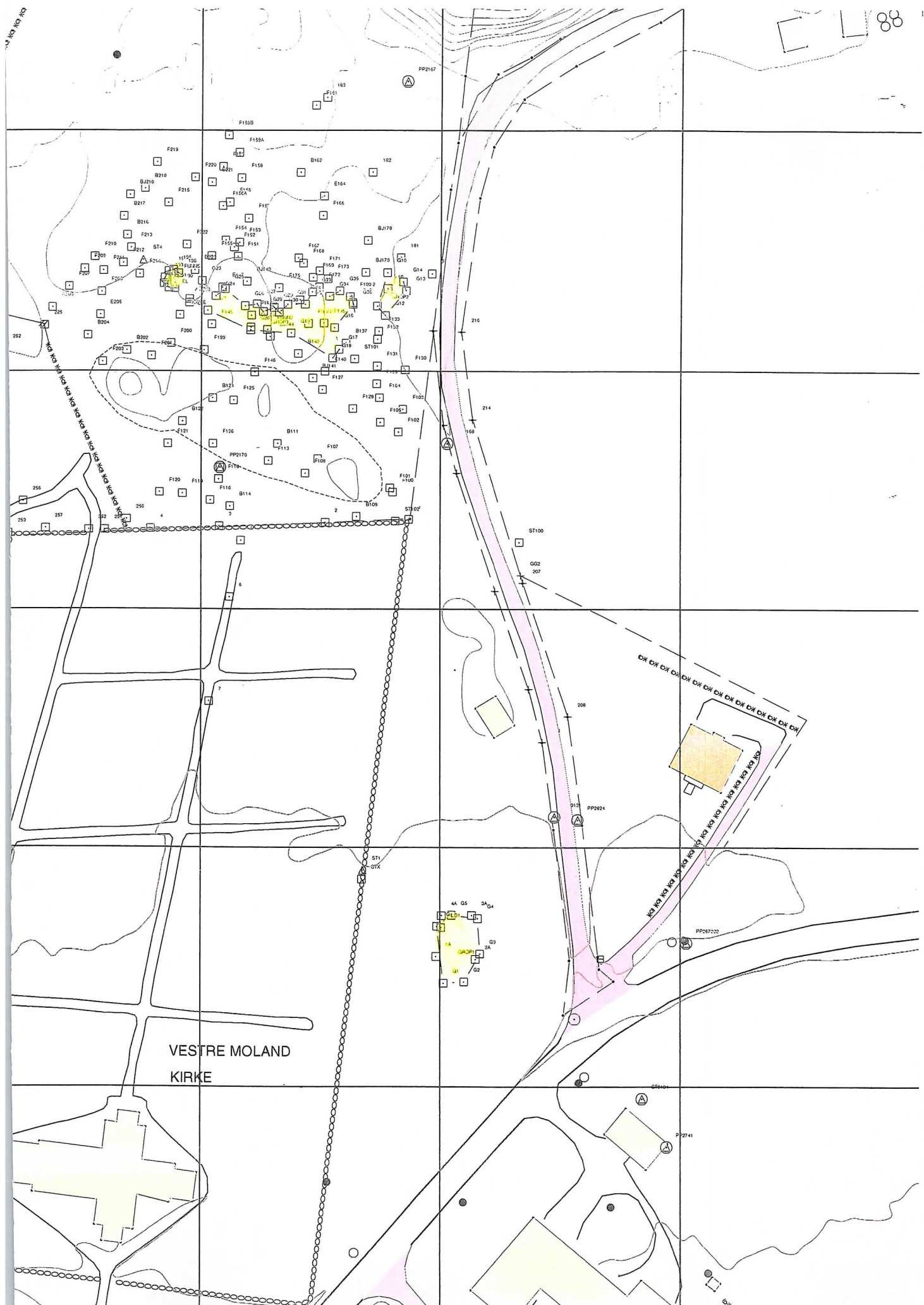
Straume, Eldrid. 1987. *Gläser mit Facettenschliff aus sandinavischen Gräber des 4. und 5. Jahrhunderts n. Chr.* Universitetsforlaget. Oslo.

1:1000

LEVELIKIRKIR

Vealegg 1a

88

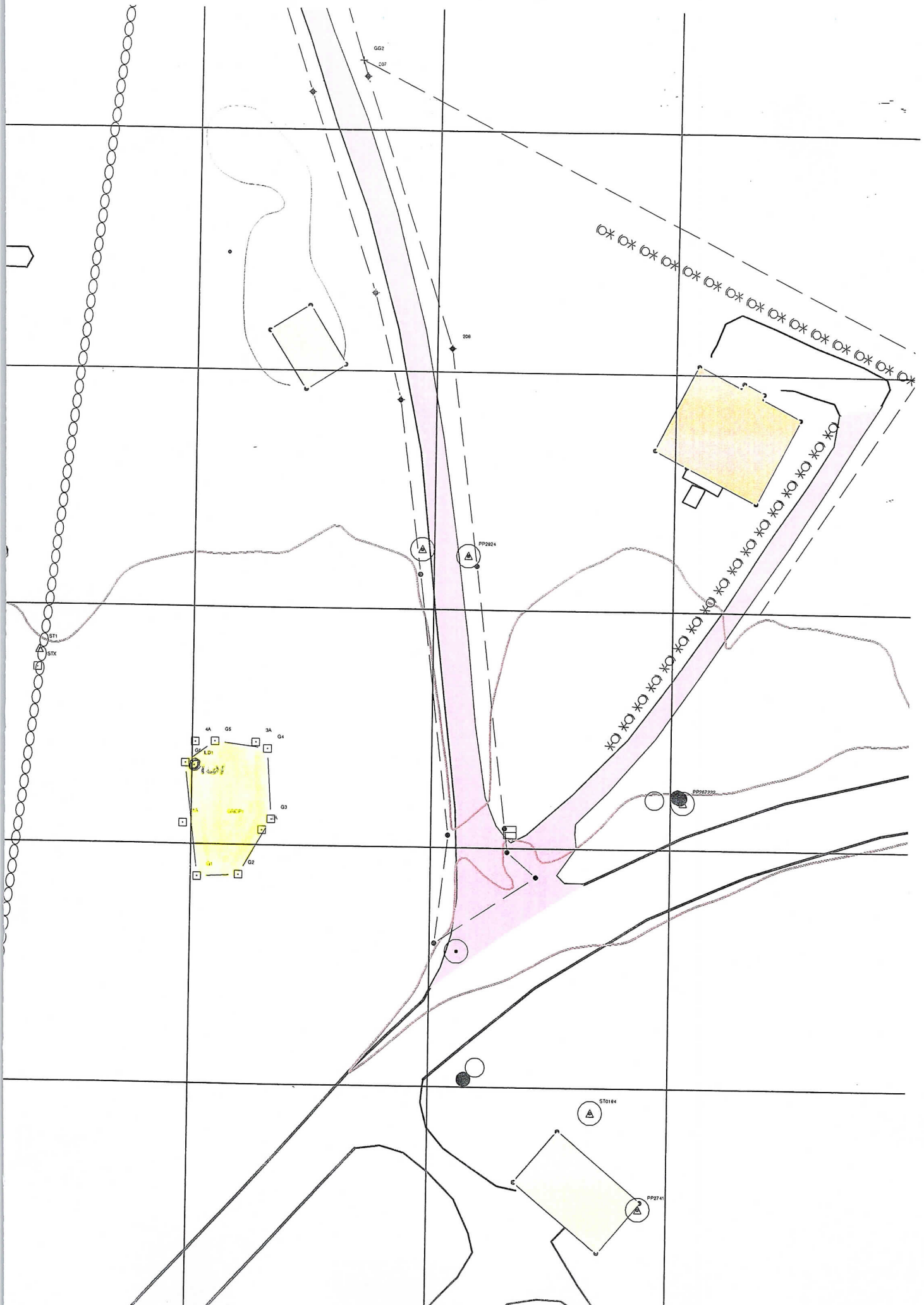

VESTRE MOLAND
KIRKE

VEITUSKARTI
(KOKORIVATER PÄ BAKS. DE V)

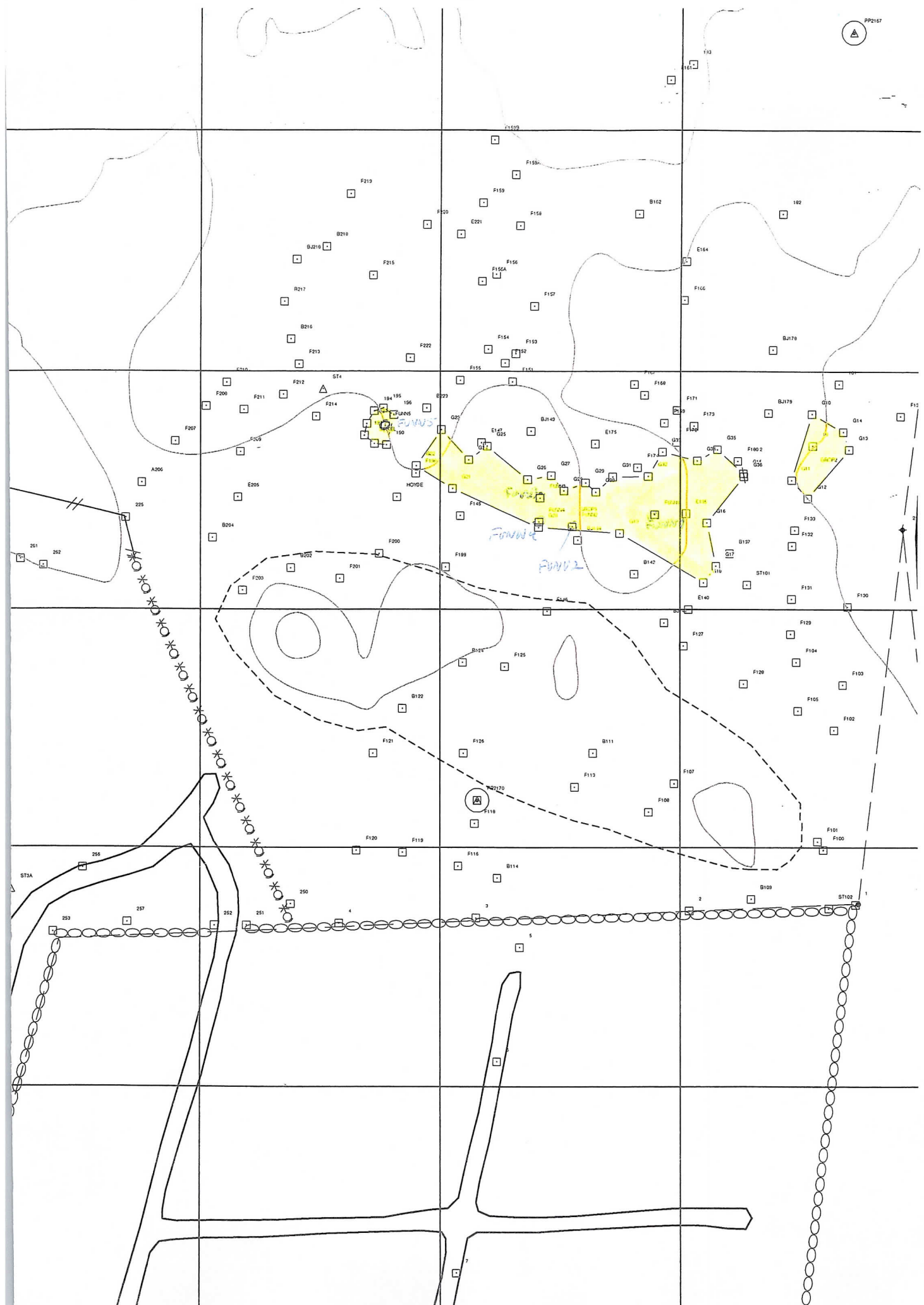
vedlegg 1a

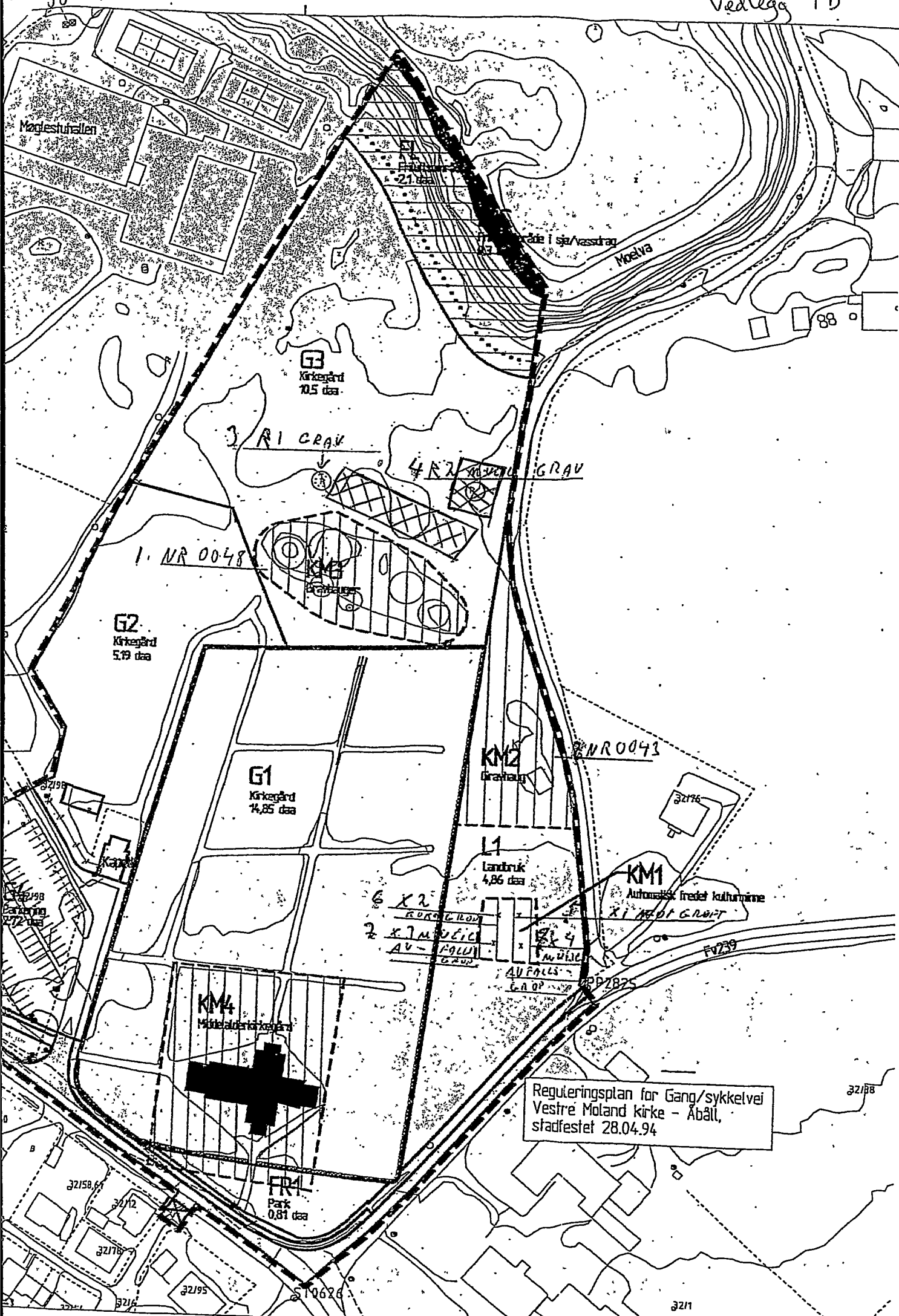
1:1500

= 1:500

DEMIKORTEN
(KOORDINATER PÅ BAKSIDEN)
værdy 100

Mogestuhallen

G1 Kirkegård 70.5 daa

G2 Kirkegård 5.19 daa

G1 Kirkegård 14.85 daa

KM2 Gravplass

L1 Landbruk 4.86 daa

KM1

Autonomt fredet kulturminne

KM4 Kirkelidertorget

FR1 Park 0.81 daa

Reguleringsplan for Gang/sykelvei
 Vestre Moland kirke - Åbåll,
 stadfestet 28.04.94

1. NR 0048

3 R1 GRAV

4 R2 GRAV

NR 0043

6 x 2
 ROKS LIDEN
 2 x 7 M. U. G. I. C.
 AV - FOLU
 GRAV

AV FALLS
L. A. O. P.

K1 ROKS LIDEN

Fv 239

PP 2825

32188

3211

ST 19626

32158.6

32172

32178

32195

32174

32198
32199
32200

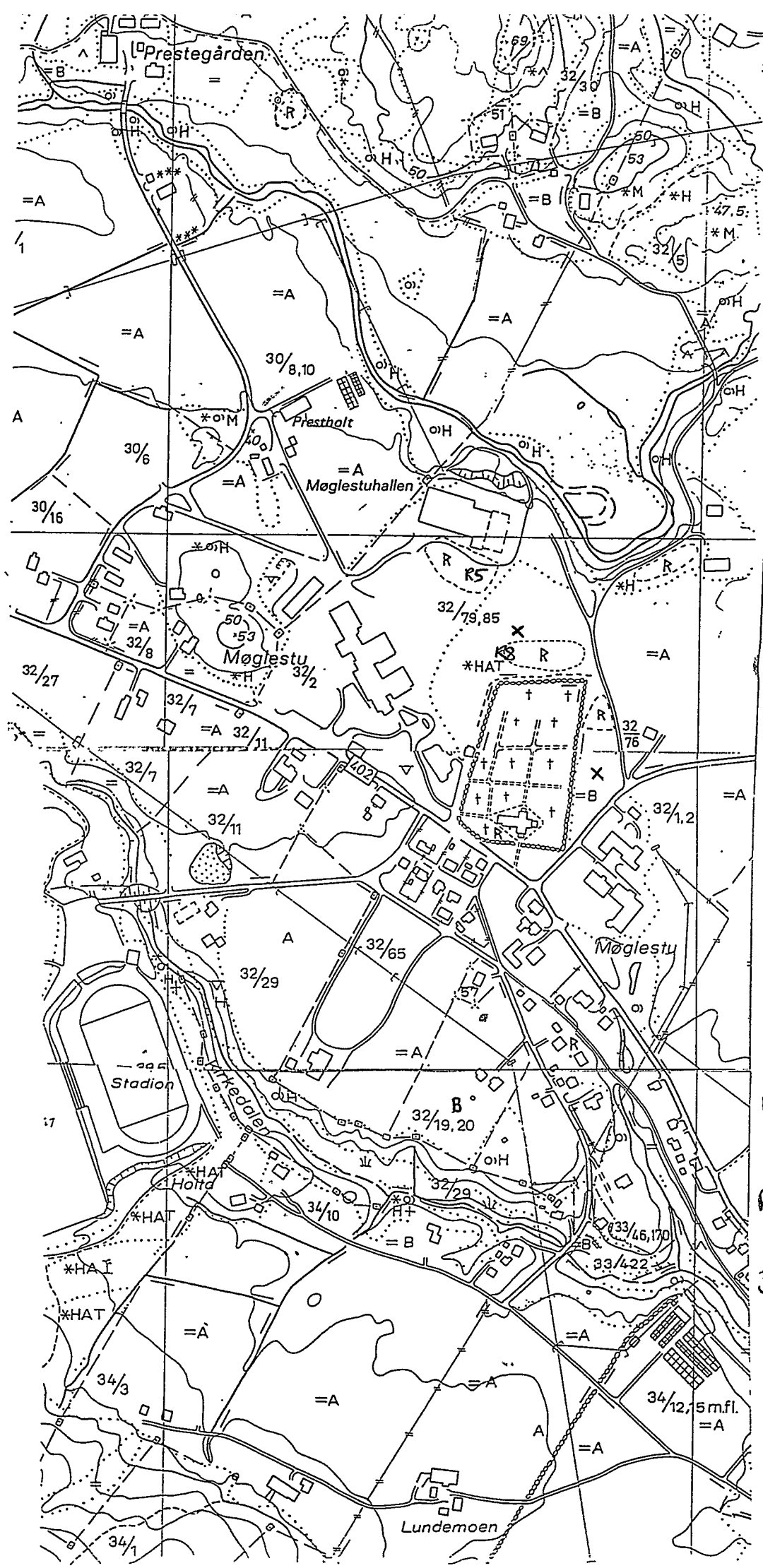
32198

32176

32158

32174

32174

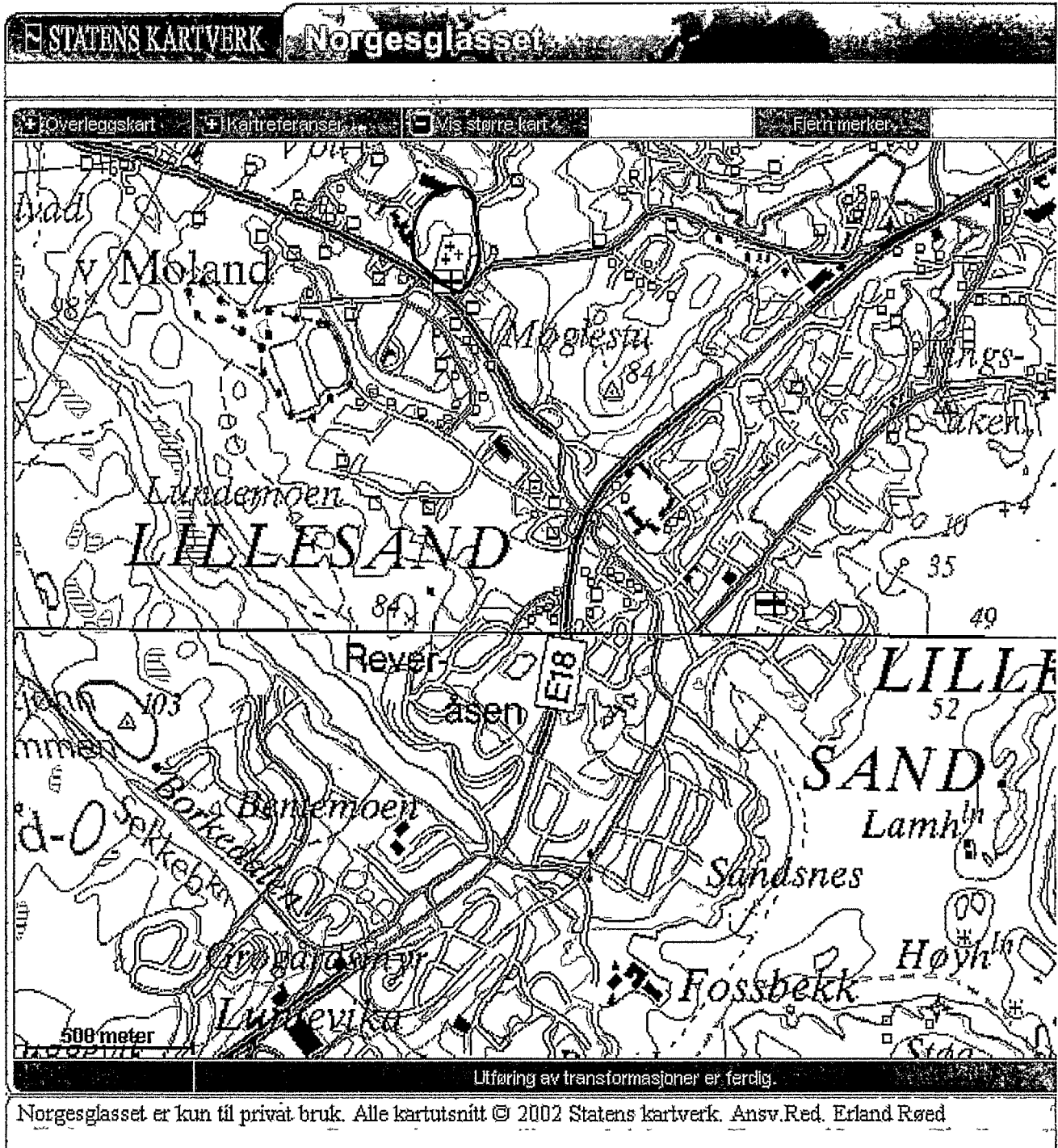

X = undersøkte
(utgravede) område
2002.

R8 = gravhaug, utgå
og restaurant
1983.

R5 = gravhaug, under
1995.

B = funnsted for
bronsesverd

Problemer med å få Norgesglasset til å virke? [Les mer...](#)

[Den gamle versjonen av Norgesglasset finner du her.](#)

Benytter du Mac trenger du en nettleser som støtter Java 1.4 eller nyere.

Utsnitt av M711-kart 1511 I.

TILVEKST-TEKST

C53093

Aks.nr. 2002/207

Gravfunn fra eldre jernalder fra VESTRE MOLAND KIRKE, MØGLESTU 32/37, 79, 98, LILLESAND KOMMUNE, AUST-AGDER.

Gjenstander av bronse:

1) 1 bronsering og fragmenter av tilhørende bronsebånd og liten stang. Ringen er helsmidd (ikke fingerring), ytre diam. 1,9 cm, største tykkelse 0,4 cm. Bronsebåndet er flatt og udekorert, og har trolig vært festet til ringen ved hjelp av stangen på samme måte som funn nr. 2). Ringen, båndet og stangen er funnet samlet. Opprinnelig funnr. 2 i rapporten.

2) 1 bronsering og fragment av tilhørende bronsebånd og liten stang. Båndet er flatt og udekorert, og er tredd gjennom ringen og festet med en stang.

Ringen er helsmidd (ikke fingerring), ytre diam. 1,4 cm, største tykkelse 0,3 cm. Ringen, båndet og stangen er funnet samlet. Opprinnelig funnr. 32 i rapporten.

3) 1 hekte av bronse og 2 fragmenter av bronse. Hekten består av et flatt bånd som er bøyd i enden, og med utvidet hode med en liten tapp på baksiden. Framsiden av hekten er dekorert med horisontale og vertikale linjer. Lengde 1,4 cm, største bredde 1,1 cm, minste bredde 0,2 cm. Det er trolig snakk om en drakthekte. Fragmentene kan være fra en hekte av samme type, men mangler synlig dekor. Sakene er funnet samlet. Opprinnelig funnr. 20 i rapporten.

4) 1 fragment av bronse. Ubestemmbart. Opprinnelig funnr. 43 i rapporten.

Leirkar:

5) Leirkarskår av tynt, finmagret rødt/rødgrått gods. Tilhører hankekar av hovedtypen R 361 (Rygh 1885:fig 361) som generelt dateres til 300-400 tallet (Bøe 1931:41ff). Karet er noe lavere og har kortere hals enn standardtypen og har ringformet hank med dekor. Typen dateres til ca 300-450 e. Kr. (Straume 1987:13-18). Hanken er dekorert med langsgående tverrstriper og vinkler/kryssdekor. Karet forøvrig er dekorert med to rekker av horisontale linjer langs bukovergangen og nederste del av halsen. Linjedekoren består av tre innrissede linjer med hulkile mellom. Foran og bak hanken er stripene vertikale. Totalt foreligger 30 skår hvorav 23 kunne limes. Av disse var det 9 randskår, 5 bunnskår, 8 hals/skulderskår hvorav ett med hank, og 3 bukskår. I tillegg kom tre fragmenter som ikke kunne bestemmes. Karet mangler store deler av buken men er ellers nesten komplett. På grunn av sekundær

ildpåvirkning er karet til dels sterkt deformert med oppsvulmet og delvis sintret, porøs overflate. Høyde: 10 cm. Randdiameter: ca 11 cm. Bunndiameter: 6 cm.

Karet er kalt a) i rapporten. Skårene har opprinnelige funnr. 1, 4, 11, 21, 22, 23, 24, 25, 40, 47, 52, 55, 57, 59, 60 og 65 i rapporten.

6) Leirkarskår av rødbrunt, finmagret gods. Tilhører trolig hovedtypen R 361 eller R 360 (Rygh 1885:fig 360, 361) som generelt dateres til 300-400 tallet. Karet er lavere og har kortere hals enn typeeksemplaret. Det er ikke mulig å bestemme hvorvidt karet hatt hank. Karet har horisontal linjedekor fra halsen og ned til bunnen. Dekoren består av tre og tre innrissede linjer; 1 på halsen, en på skulderen, en i bukovergangen og to på buken. I bukovergangen er det også en hulkile mellom to av linjene. Funnet består av til sammen 34 skår, hvorav 24 danner to nesten komplette sider. Det er 10 randskår, 7 hals/skulderskår, 11 bukskår og 6 som ikke kan bestemmes. Noen av fragmentene er sterkt ildpåvirket, sintret og oppsvulmet. Randdiameter: 13 cm, høyde: ca 8 cm.

Karet er kalt b) i rapporten. Skårene har opprinnelige funnr. 6, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 35, 38 og 45 i rapporten.

7) Leirkarskår av tynt, finmagret rødt gods. Stor partier der karet er sortfarget på grunn av brenning uten oksygentilførsel. Tilhører typen spannformet leirkar og har sylindrisk form, med rette vegger som skrår noe ut opp mot randen. Ifølge Straume (1987:13-18) dateres de sylindriske karene til sen romertid og ut folkevandringstid (ca 300-575). Mest lik typeeksempelet Bøe 1931 fig: 263, men med horisontale linjedekor og vinkelformet strekdecor vertikalt langs kares midtre del. Funnet består av 36 skår som tilsammen danner et 2/3 komplett kar. 10 er randskår, 15 bunnskår og 19 skår tilhører bukveggen. Randdiameter: 11 cm, bunnens diameter: 8,5 cm, høyde 9 cm.

Karet er kalt c) i rapporten. Skårene har opprinnelige funnr. 7, 8, 9, 26, 27, 28, 30, 31, 39, 50, 51, 53, 56, 61, 62, 63, 64 og 66 i rapporten.

8) 19 leirkarskår av tynt, finmagret rødt/rødbrunt gods. Ukjent kartype. Tre av skårene har knottedekor (opprinnelig funnr. 12, 17 og 62 i rapporten).

Annet

9) Brente bein. 9 små fragmenter av brennte bein som ikke kunne bestemmes nærmere. Vekt ca. 10 gram. Bare 1 fragment (opprinnelig funnr. 67) er ble funnet i gravkammeret, de øvrige ble funnet spredt i jordmassen omkring innenfor steinlegningen S1.

Prøve

10) 1 trekullprøve (nr. S1 a/b). Vekt 2,8 g. Treartsbestemt av H.I.Høeg 14/10-02: Pinus (furu). Datert i Trondheim 19. februar 2003 til AD 790-975 (T-16268).

Deler av prøven ble sendt og brukt opp.

Funnmaterialet framkom ved utgraving av flatmarksgrav (S1) i furu/bøkeskog i forbindelse med realisering av reguleringsplan for Vestre Moland kirkegård (utvidelse av kirkegården) i 2002. Rapport ved Anja Mansrud i UKMs arkiv.

Flatmarksgraven bestod av en steinlegning (sirkel) som ikke var synlig på overflaten.

Anlegget ligger i tilknytning til et gravfelt hvor to tidligere utgravde hauger har gitt datering til eldre jernalder.

Anlegget var en sirkulært formet steinlegning bestående av flate stein, men uten steinpakning inni. Sentralt i anlegget ble det funnet en nedgravning som inneholdt et sammenrast steinkammer med flate, helleformede stein. Skårene av de tre sammenlimte karene er funnet spredt innenfor steinlegningen. I steinkammeret lå det imidlertid en konsentrasjon med bunnskår fra minst to av disse karene. Bronsegenstandene og de brente beina er funnet spredt omkring i steinlegningen. Kullprøven er tatt fra kammeret/nedgravningen.

TILVEKST-TEKST

C53094

Aks.nr. 2002/207

**Funn fra jernalder fra VESTRE MOLAND KIRKE, MØGLESTU 32/37, 79, 98,
LILLESAND KOMMUNE, AUST-AGDER.**

- 1) 3 leirkarskår av tynt, finmagret rødgrått gods. Ukjent kartype. Størstemål 3,4 cm.
Opprinnelige funnr. 68, 69 og 71 i rapporten (funnr. 1, 2 og 4 i felt og på kart).
- 2) 1 leirkarskår av tynt, finmagret grått gods. Dekorert med innrissede linjer. Største mål 2,6 cm. Ukjent kartype. Opprinnelig funnr. 70 i rapporten (funnr. 3 i felt og på kart).

Funnmaterialet framkom ved maskinsjaktning i furu/bøkeskog i forbindelse med realisering av reguleringsplan for Vestre Moland kirkegård (utvidelse av kirkegården) i 2002. Rapport ved Anja Mansrud i UKMs arkiv.

Funnene er fra ulike steder i sjakta, og er avmerket på kart vedlagt rapporten. Leirkarskårene kan representere spor etter ødelagte graver eller andre aktiviteter i området i jernalder.

TILVEKST-TEKST

C53095

Aks.nr. 2002/207

Funn fra jernalder fra VESTRE MOLAND KIRKE, MØGLESTU 32/37, 79, 98, LILLESAND KOMMUNE, AUST-AGDER. Funnmaterialet framkom ved maskinsjaktning i åker i forbindelse med realisering av reguleringsplan for Vestre Moland kirkegård (utvidelse av kirkegården) i 2002. Rapport ved Anja Mansrud i UKMs arkiv.

Trekullprøven er fra en kokegrop (S2).

1) 1 trekullprøve (nr. S2). Vekt 2,1 g. Treartsbestemt av H.I.Høeg 14/10-02: Corylus (hassel), Betula (bjørk), Pinus (furu) og Quercus (eik). Corylus og Betula ble sendt til datering. Datert i Trondheim 19. februar 2003 til AD 250-430 (T-16269).

Deler av prøven ble sendt og brukt opp.

Aks.nr. 2002/207

Vedlegg nr. 2. Vestre Moland Kirke, Møglestu 32/37, 79, 98

Funnliste

Funnnummer	Kategori	Type	Antall	Kommentar	C-nr.
1	Keramikk	R 361a	1		C53093
2	Bronsering og fragm.		3		C53093
3	Brent bein		1		C53093
4	Keramikk	R 361a	1		C53093
5	Keramikk	?	1		C53093
6	Keramikk	R361 b	1		C53093
7	Keramikk	Spannformet kar	1	Bunnskår	C53093
8	Keramikk	Spannformet kar	9	Konsentrasjon av funn. Bunnskår	C53093
9	Keramikk	Spannformet kar	6	Konsentrasjon av funn. Bunnskår	C53093
10	?				
11	Keramikk	R 361a	6	2 bukskår, 3 randskår, hank	C53093
12	Keramikk	Knottdekor	1		C53093
13	Keramikk	R 361 b	1	Konsentrasjon	C53093
14	Keramikk	R 361 b	1		C53093
15	Keramikk	R 361 b	1		C53093
16	Keramikk	R 361 b	1		C53093
17	Keramikk	Knottdekor	1		C53093
18	Keramikk	R 361 b	1		C53093
19	Keramikk	R 361 b	1		C53093
20	Bronsehekte og fragm.		3		C53093
21	Keramikk	R 361a	1		C53093
22	Keramikk	R 361a	1		C53093
23	Brent bein		1		C53093
23	Keramikk	R 361a	1		C53093
24	Keramikk	R 361a	1		C53093
25	Keramikk	R 361a	1		C53093
26	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
27	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
28	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
29	Keramikk	R 361	1		C53093
30	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
31	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
32	Bronsering og fragm.		1		C53093
33	Brent bein		1		C53093
34	Keramikk	?	1		C53093
35	Keramikk	R 361 b	5		C53093
36	Keramikk	?	1		C53093
37	Keramikk	?	1		C53093
38	Keramikk	R 361 b	2		C53093
39	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
40	Keramikk	R 361a	1		C53093
41	Keramikk	?	1		C53093
42	Brent bein		1		C53093
43	Bronsefragment		1		C53093
44	Tannfragment		1		C53093
45	Keramikk	R 361 b	7	To sterkt brente, oppsvulmet	C53093
46	Keramikk	?	1		C53093
47	Keramikk	R 361a	1		C53093
48	Keramikk	Spannformet kar	1		C53093
49	Utgår				C53093
50	Keramikk	Spannformet kar	2		C53093
51	Keramikk	Spannformet/R361	4		C53093
52	Keramikk	R 361a	1	Fra profil lag 1	C53093
53	Keramikk	Spannformet kar	1	Fra profil lag 1	C53093
54	Keramikk	?	1	Fra profil lag 1	C53093
55	Keramikk	R 361a	1	Fra S1a. Bunnskår	C53093
56	Keramikk	Spannformet kar	1	Fra S1a. Bunnskår	C53093
57	Keramikk	R 361a	1	Fra S1a. Bunnskår	C53093
58	Brent bein		1	Fra S1a	C53093
59	Keramikk	R 361a	1	Fra S1a	C53093
60	Keramikk	R 361a	2	Fra S1a	C53093

R 361a og R361b viser til de to ulike karene omtalt i rapporten av.

Funnliste

61	Keramikk	Spannformet kar	1	Fra S1a	C53093
62	Keramikk	Spannform/Knott	2	Fra S1a	C53093
63	Brent bein		1	Bunn av kammer	C53093
63	Keramikk	Spannformet kar	4		C53093
64	Keramikk	Spannformet/R361	3	49X, 50Y (ikke merket av på tegning)	C53093
65	Keramikk	R 361a	1	50X, 49Y	C53093
66	Keramikk	Spannformet kar	7	Bunn av kammer	C53093
67	Brent bein		2	Bunn av kammer (ikke merket av på tegning)	C53093
68	Keramikk	?	1	Løsfunn i sjakt (oppr.feltnr./kart: funnr. 1)	C53094
69	Keramikk	?	1	Løsfunn i sjakt (oppr.feltnr./kart: funnr. 2)	C53094
70	Keramikk	? (Linjedekor)	1	Løsfunn i sjakt (oppr.feltnr./kart: funnr. 3)	C53094
71	Keramikk	?	1	Løsfunn i sjakt (oppr.feltnr./kart: funnr. 4)	C53094

Vedlegg nr. 3. Strukturliste

Vestre Moland Kirke, Møglestu 32/37, 79, 98, Lillesand Kommune, Aust-Agder. A-nr 2002/207

S1. Steinlegning

Plan:

Sirkulært formet steinlegning med en diameter på 3,80 X 4 m. Steinlegningen var ikke synlig på overflaten, med steinene stakk opp like under torva. Anlegget består utelukkende av kantstein, det var ikke noen steinpakning i midten. I den østre delen var steinlegningen helt intakt, mens den var delvis ødelagt av gravemaskinen i vest. Det lå også en del steiner i toppen som ikke var in situ. Disse er blitt forflyttet enten av gravemaskinen, eller av annen aktivitet i jorda (røtter etc.). Samtlige steiner var flate/hellelignende, og stakk ca 5 cm ned i bakken. Jordmassen bestod av rødbrun sand med enkelte gruslommer. Enkelte steder fantes flekker av naturlig jernutfelling der jorda var kompakt og rustrød. I anleggets sentrale del fantes et fyllskifte bestående av mørkere, svakt kullblandet sand. Ved snitting av dette fyllskiftet fremkom et nedgravd steinkammer. Kammeret var bare delvis inntakt, men har opprinnelig bestått av opprettstående steinheller.

S2. Kokegrop

Plan:

Beskrivelse: Ovalt formet kokegrop med kullblandet masse, tydelig avgrenset mot lys gul sand. Ikke spor av brent sand rundt kokegropa. Noe brent stein i toppen, og spredte forekomster av trekull.

Størrelse: 130 X 81 cm

Profil:

Dybde: 30 cm.

Beskrivelse: Ujevnt formet nedgravning. Massen bestod av kullblandet sand med spredte forekomster av trekull og enkelte lommer med humus. Lite kokstein, men helt klart ildpåvirket stein. Enkelte stein helt smuldret bort.

Film 1: Cf 26424 . Film 2: Cf 26425 . Film 3: Cf 26426 . Film 4: Cf 26427 .

Film nr.	Dato	Nr	Retning mot	Motiv	Neg. Nr
1	20.08.02	1		Film nr 1	4244
1	20.08.02	2	NØ	Oversikt over felt 1 etter avdekning første dag	4244
1	20.08.02	3	SØ	Oversikt over flateavdekt område etter dag 1	4244
1	20.08.02	4	SØ	S1(steinlegning) før opprensning	4244
1	20.08.02	5	NØ	Eksempel på sjakt lagt av fylkeskommunen	4244
1	20.08.02	6	SV	Oversikt over feltet med gravhaugene i bakgrunnen	4244
1	20.08.02	7	N	Eksempel på sjakt lagt av fylkeskommunen.	4244
1	20.08.02	8	NV	Eksempel på sjakt lagt av fylkeskommunen.	4244
1	20.08.02	9	NNØ	Eksempel på sjakt lagt av fylkeskommunen.	4244
1	20.08.02	10	V	Oversikt over felt 1 etter avdekning første dag	4244
1	20.08.02	11	NNØ	Utsikt mot NNØ	4244
1	20.08.02	12	NNV	Utsikt mot NNV. I skogholtet til venstre for gården ligger et gravfelt	4244
1	20.08.02	13	V	Gravhaug med skjemmende inngrep	4244
1	20.08.02	14	N	Oversikt over felt 1 etter avdekning første dag	4244
1	20.08.02	15	N	Gravfeltet i forgrunnen av utgravningsfeltet	4244
1	21.08.02	16	NØ	Arbeidsbilde Stig Knutsen flateavdekker i skog	4244
1	21.08.02	17	V	Totalt flateavdekt område, felt 1.	4244
1	21.08.02	18	N	Graven under opprensning	4244
1	21.08.02	19	S	Keramikk in situ i søndre del av grav. Med målestokk	4244
1	21.08.02	20	S	Keramikk in situ i søndre del av grav. Med målestokk	4244
1	21.08.02	21	S	Keramikk in situ i søndre del av grav. Uten målestokk	4244
1	21.08.02	22	NØ	S1 etter opprensning. Uten målestokk	4244
1	21.08.02	23	NØ	S1 etter opprensning. Med målestokk	4244
1	21.08.02	24	NØ	S1 etter opprensning. Med målestokk	4244
1	21.08.02	25	SV	S1 etter opprensning. Med målestokk	4244
2	22.08.02	1		Film nr 2	4252
2	22.08.02	2	NØ	S1 (uten målestokk)	4252
2	22.08.02	3	NØ	S1 (uten målestokk)	4252
2	22.08.02	4	NØ	S1 (med målestokk)	4252
2	22.08.02	5	NØ	S1 (med målestokk)	4252
2	22.08.02	6	NØ	S1 (uten målestokk) Med retningsanvisning	4252
2	22.08.02	7	NØ	S1 (uten målestokk)	4252
2	22.08.02	8	V	S1 (uten målestokk)	4252
2	22.08.02	9	V	S1 (uten målestokk)	4252
2	22.08.02	10	V	S1 (med målestokk)	4252
2	22.08.02	11	V	S1 (med målestokk)	4252
2	22.08.02	12	V	S1 (med målestokk)	4252
2	22.08.02	13	SØ	Stein med mulig kammer under. Med målestokk	4252
2	22.08.02	14	SØ	Stein med mulig kammer under. Uten målestokk	4252
2	22.08.02	15	N	Oversikt over felt 2. Kokegrop til venstre i bildet.	4252
2	27.08.02	16	S	Oversikt over felt 2. Kokegrop til høyre i bildet.	4252
2	27.08.02	17	VSV	S2 (kokegrop) i plan	4252
2	27.08.02	18	VSV	S2 profil (med målestokk)	4252
2	27.08.02	19	VSV	S2 profil (med målestokk)	4252
2	27.08.02	20	VSV	S2 profil (uten målestokk)	4252
2	27.08.02	21	V	Detaljfoto av steiner i steinlegningen (S1). Med målestokk.	4252
2	27.08.02	22	V	Detaljfoto av steiner i steinlegningen (S1). Med målestokk.	4252
2	27.08.02	23	V	Detaljfoto av steiner i steinlegningen (S1). Uten målestokk.	4252
2	27.08.02	24	V	Detaljfoto av steiner i steinlegningen (S1). Uten målestokk.	4252
2	27.08.02	25		Arbeidsfoto. Anja Mansrud.	4252
3	28.08.02	1		Film nr 3	4246
3	28.08.02	2	S	S1 under utgravning. Nordre del av felt, lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk	4246
3	28.08.02	3	ØSØ	S1 under utgravning. Nordre del av felt, lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk	4246
3	28.08.02	4	ØSØ	S1 under utgravning. Nordre del av felt, lag 1 (0-5 cm) fjernet. Uten målestokk	4246
3	28.08.02	5	S	S1. Detalj av steinlegning. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	6	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	7	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	8	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	9	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	10	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	11	S	S1. Hele feltet med lag 1 (0-5 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	12	S	S1. Hele feltet med lag 2 (5-10 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	13	S	S1. Hele feltet med lag 2 (5-10 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	14	S	S1. Hele feltet med lag 2 (5-10 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	15	S	S1. Hele feltet med lag 2 (5-10 cm) fjernet. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	16	Ø	S1. N-S gående profil, SV del av feltet.	4246
3	28.08.02	17	Ø	S1. N-S gående profil, SV del av feltet.	4246
3	28.08.02	18	SV	S1a. Nedgravning sentralt i S1. Med målestokk.	4246

Vedlegg nr. 4. Vestre Moland Kirke, Møglestu 32/37, 79, 98
 Fotoliste

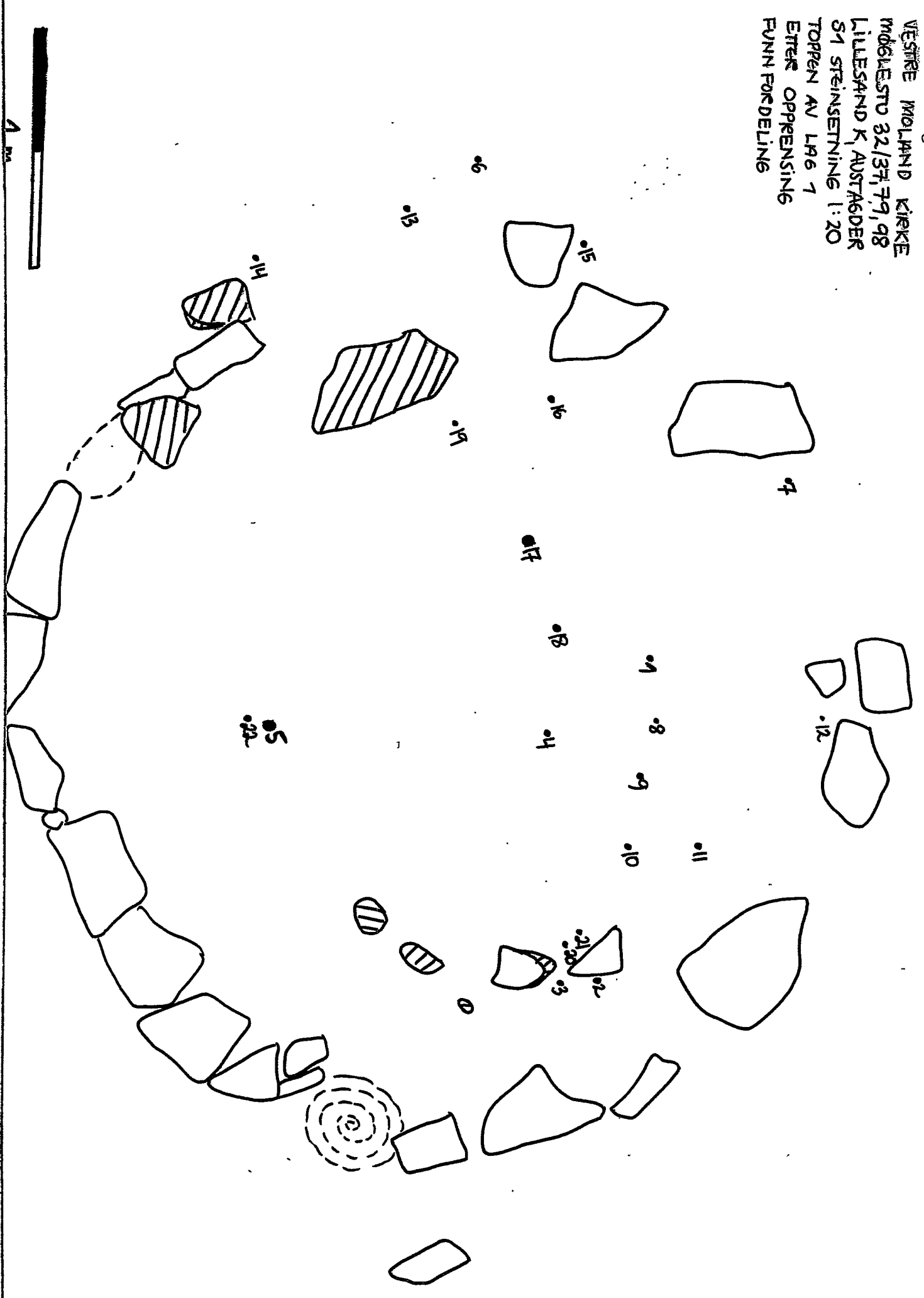
3	28.08.02	19	SV	S1a. Nedgravning sentralt i S1. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	20	SV	S1a. Nedgravning sentralt i S1. Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	21	SV	S1a. Påbegynt snitt lag 4 (15-20 cm). Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	22	NØ	S1a. Påbegynt snitt lag 2 (5-10 cm). Steinkonstruksjon og keramikk in situ. Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	23	SV	S1a. Påbegynt snitt lag 2 (5-10 cm). Steinkonstruksjon og keramikk in situ. Uten målestokk.	4246
3	28.08.02	24	NØ	S1a. Påbegynt snitt lag 2 (5-10 cm). Steinkonstruksjon og keramikk in situ. Med målestokk.	4246
3	28.08.02	25	SV	S1a. Påbegynt snitt lag 2 (5-10 cm). Steinkonstruksjon og keramikk in situ. Med målestokk.	4246
4	29.08.02	1		Film nr 4	4243
4	29.08.02	2	V	S1a. Påbegynt snitt lag 4 (15-20 cm). Uten målestokk.	4243
4	29.08.02	3	V	S1a. Påbegynt snitt lag 4 (15-20 cm). Uten målestokk.	4243
4	29.08.02	4	V	S1a. Påbegynt snitt lag 4 (15-20 cm). Med målestokk.	4243
4	29.08.02	5	V	S1a. Påbegynt snitt lag 4 (15-20 cm). Med målestokk.	4243
4	29.08.02	6	V	S1a. Plan 25 cm ned. Med målestokk.	4243
4	29.08.02	7	V	S1a. Plan 25 cm ned. Uten målestokk.	4243
4	29.08.02	8	V	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Med målestokk.	4243
4	29.08.02	9	V	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Med målestokk.	4243
4	29.08.02	10	Ø	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Med målestokk.	4243
4	29.08.02	11	Ø	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Uten målestokk.	4243
4	29.08.02	12	Ø	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Uten målestokk.	4243
4	29.08.02	13	Ø	S1a. Steinkonstruksjon i bunn. Uten målestokk.	4243

Vedlegg nr. 5. Tegninger

Møglestu gnr. 32/37, 79, 98, Vestre Moland Kirke.

Nummer	Motiv
1	S1 steinlegning. Overflate etter opprensning med påført funnumre.
2	S1 steinlegning. Plan lag 1 (0-5 cm) med påført funnumre.
3	S1 steinlegning. Plan øag 2 (5-10 cm) med påført funnumre.
4	S1 steinlegning. Profil.
5	S1 steinlegning. Funnfordeling i profilbenken.
6	S1 steinlegning. Plan lag 2 med fremrenset nedgravning.
7	S1 steinlegning. Dokumentasjon av nedgravning og steinkammer, plan og profil.
8	S2 kokegrop. Plan og profil.
9	S1 steinlegning. Tegning av hele anlegget med nedgravning og kammerstein.
10	S1 steinlegning. Tegning av steinlegningen med steinene nummerert for rekonstruksjon.

tegning nr 1
VESTRE MØLLAND KIRKE
MØLLESTU 32/37, 79, 98
LILLESAND K, AUSTADDER
S1 STEINSETNING 1:20
TORPEN AV LRA 1
ETTER OPPREISING
FJUNN FORDELING

ESTER MOJLAND KIRKE

INDGANG 52/57, 79, 98

JULESAND K, AUSTRABØDE

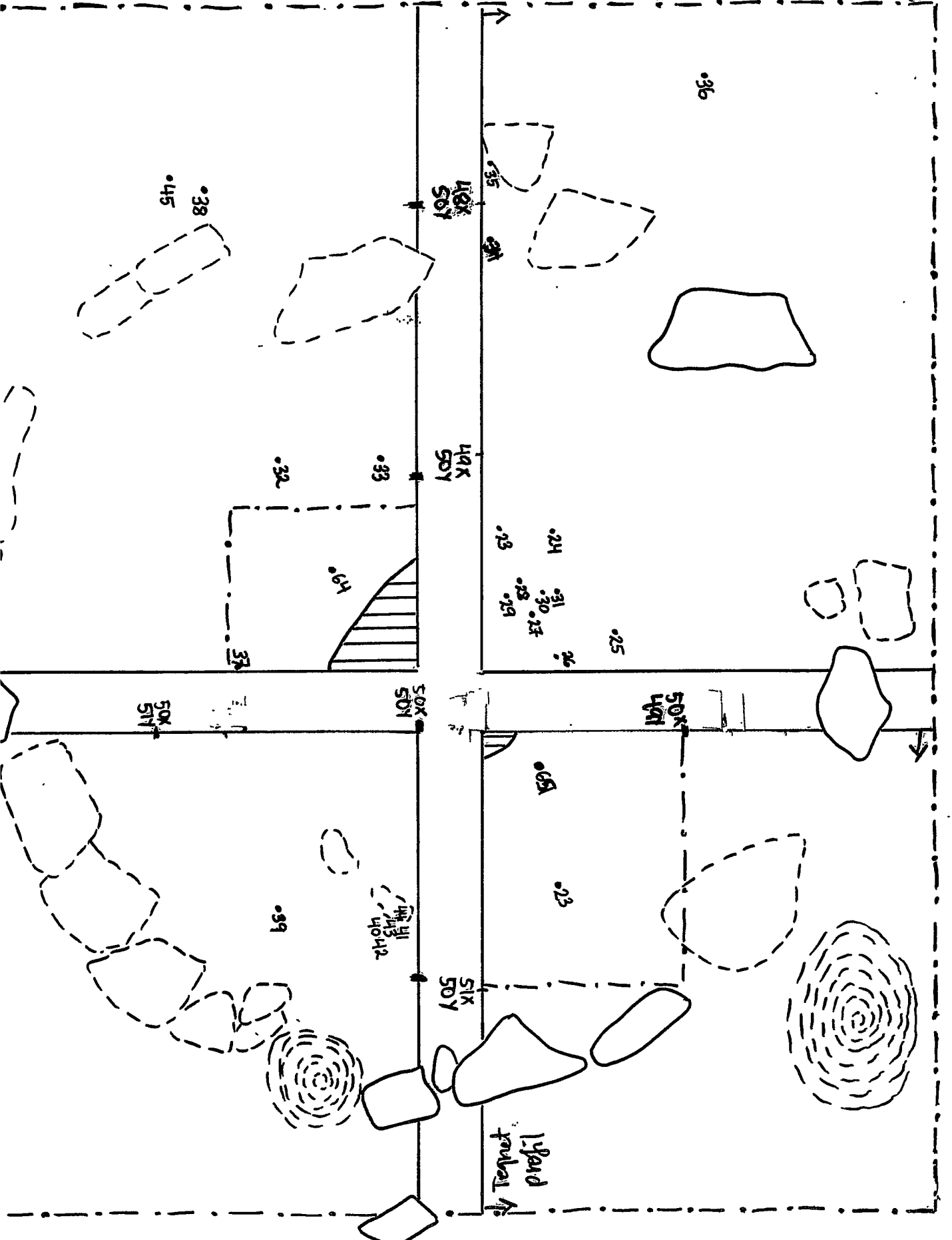
571 STEINLEGNING

PLAN LAG 1 (0-5 cm)

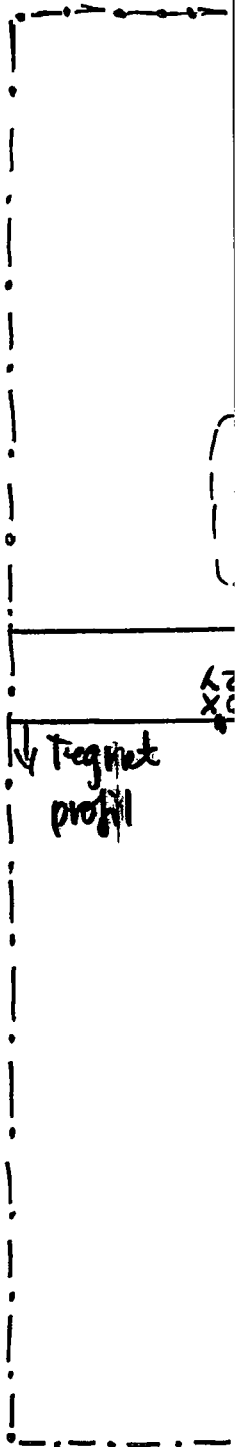
1:20

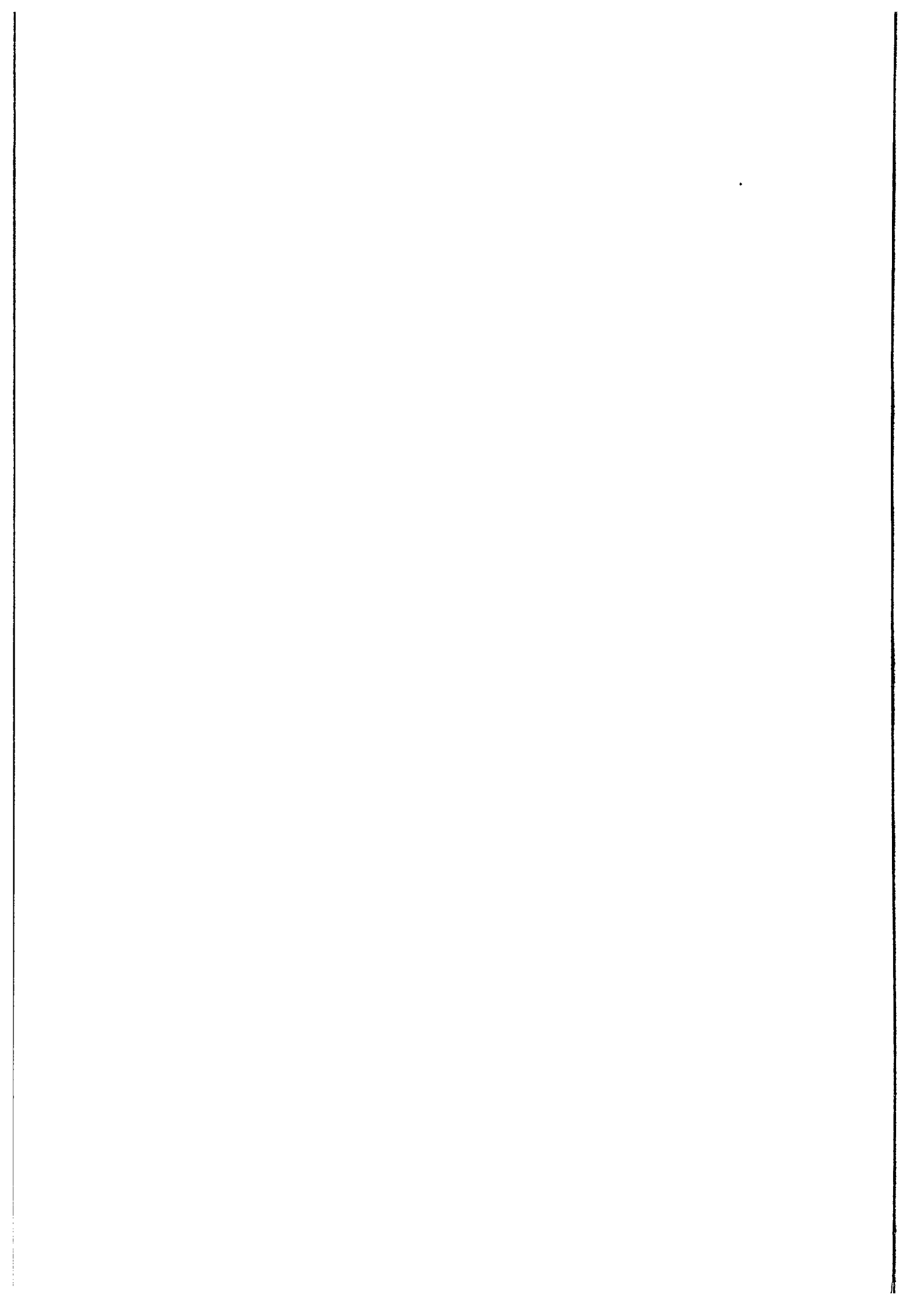

- STEIN
- FUERNET
- STEIN
- FOREÅTNET ROT
- PEUTANGRENSNING
- 06 RUTER GRAVD
- MED TIL DAG 2
- FYLLSKI PTE
- (CHAMUSBLANDET)

1 m

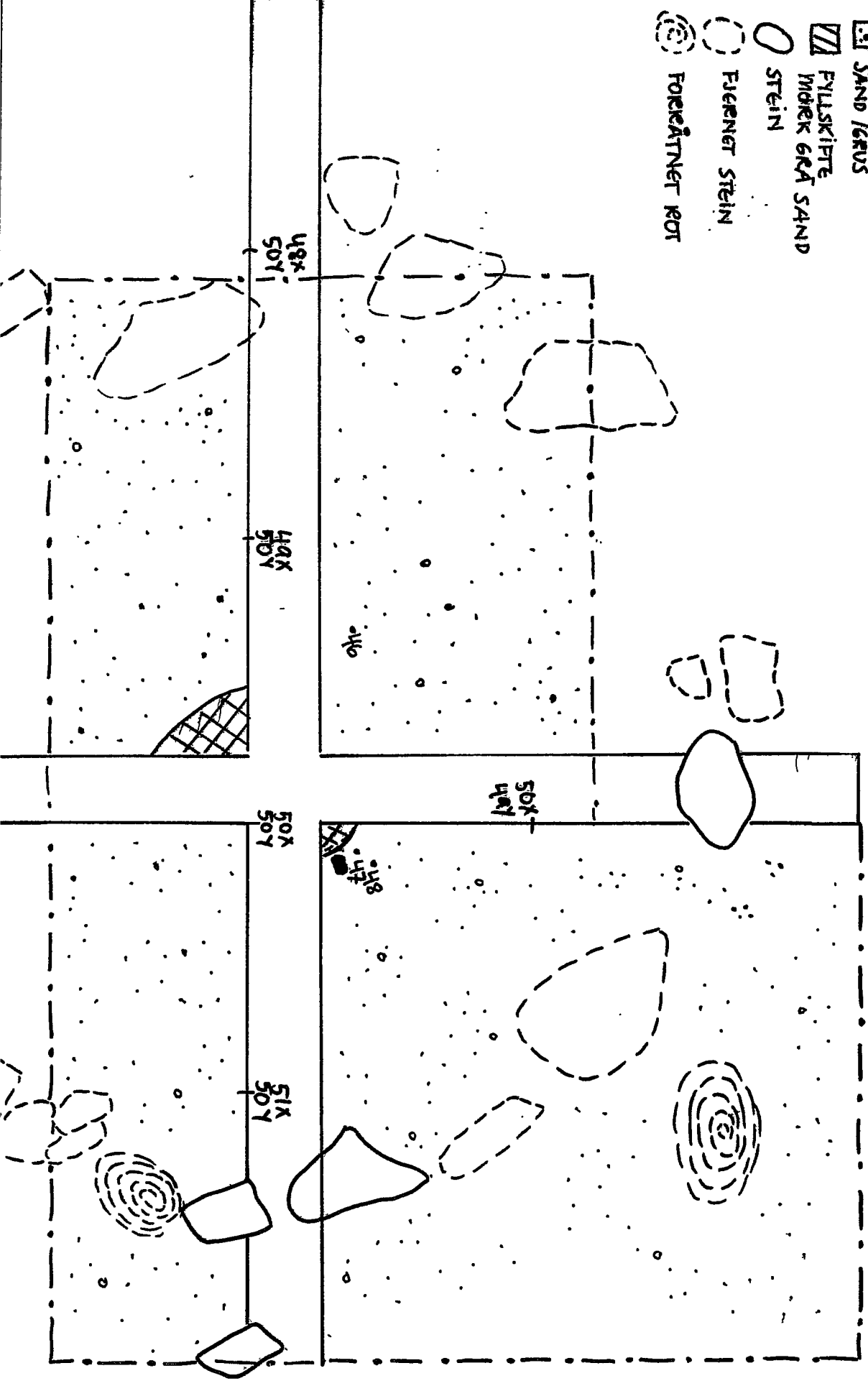

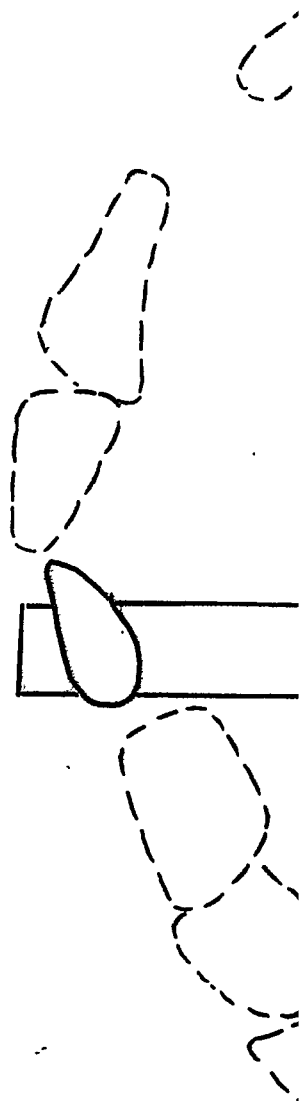

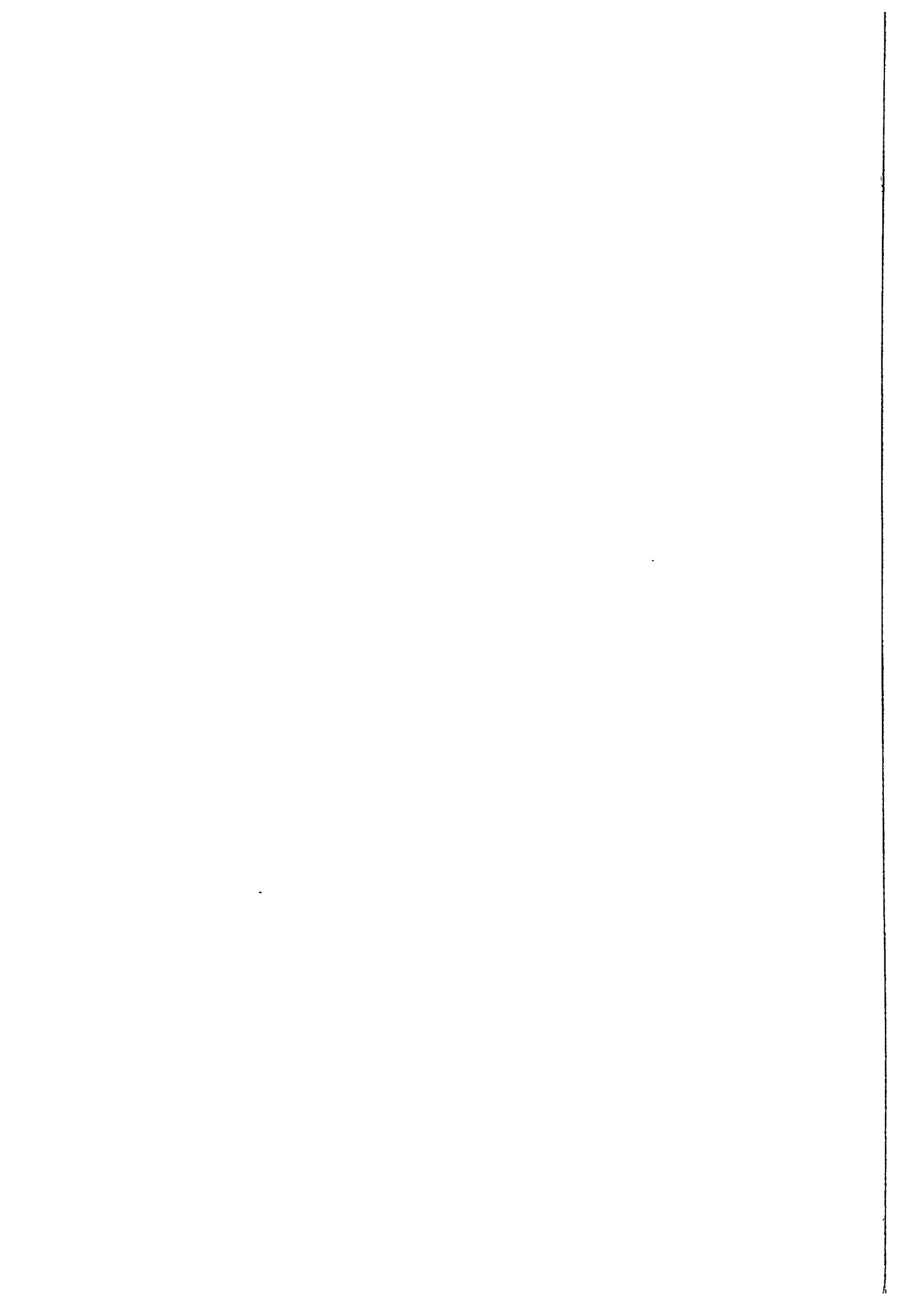
VESTRÉ MOLAND KIRKE
 MØDELOESTU 32137, 79, 98
 LILLESAND K; AUST- AEDER
 S 1 STEINLEGNING LAG 2. (5-10 cm)
 PLAN 1:20

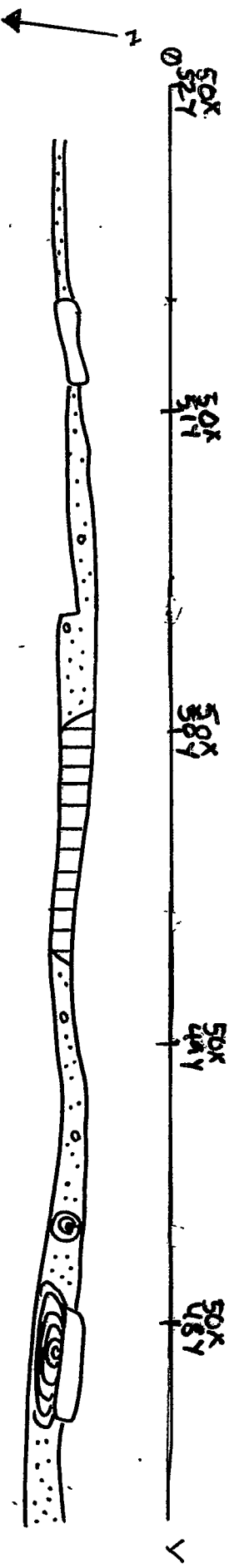
- SAND LERUS
- FYLLESKIFTE
MØRKE GRÅ SAND
- STEIN
- FUGENET STEIN
- FORKRÆTNET ROT

VESTRE MOLAND KIRKE
 MOLESTU 52 | 37, 79, 98
 LILLESAND K, RUSTHÅDER
 S 1 STEINLEINING
 PROFIL 1:20

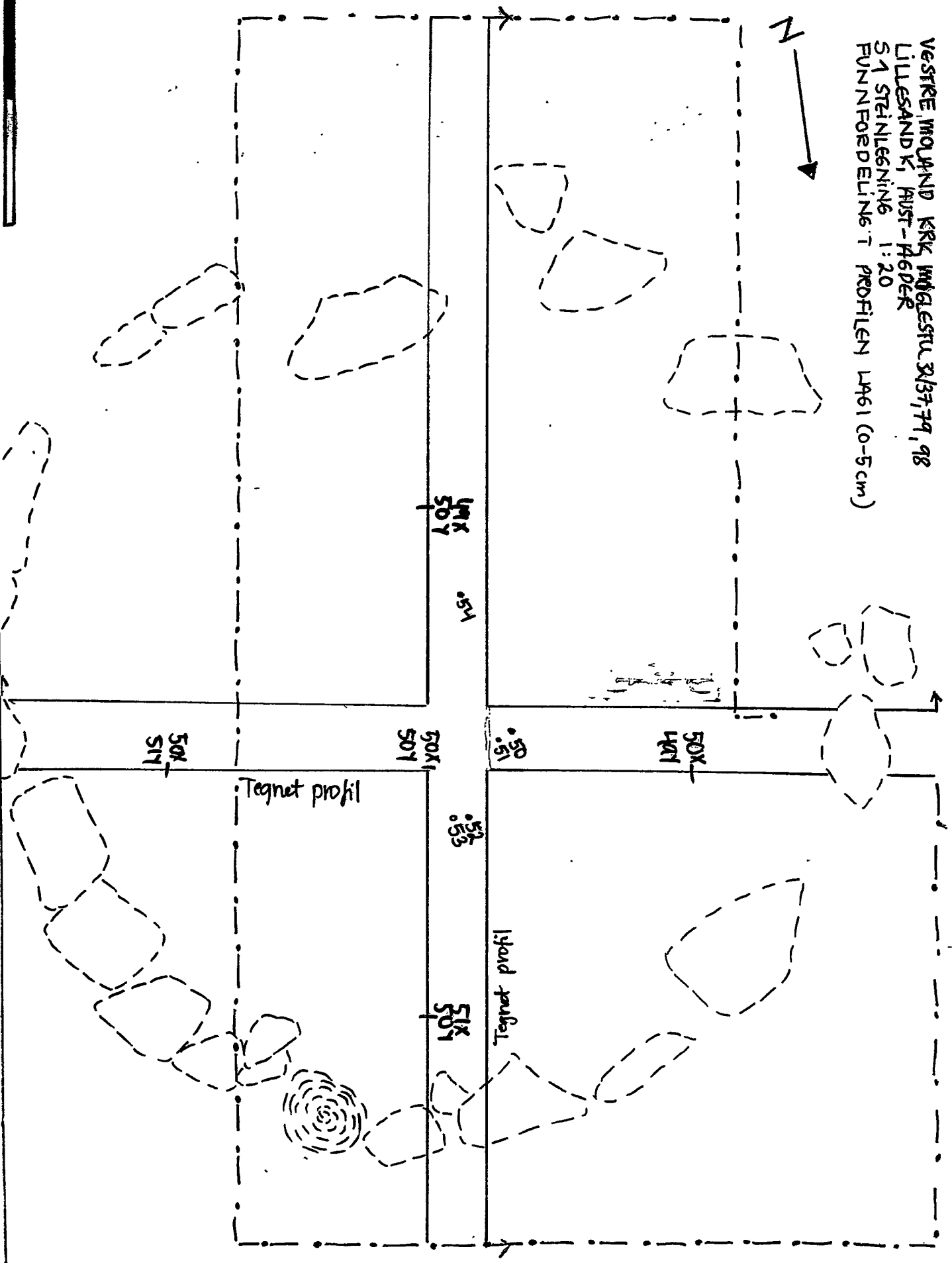
▨ Humus/sand blandet med
 utvaskingslag

▨ Fyllskifte i mørk grå sand og
 innslag av naturbyg jernuttelling

□ Sand / gmo

○ stein

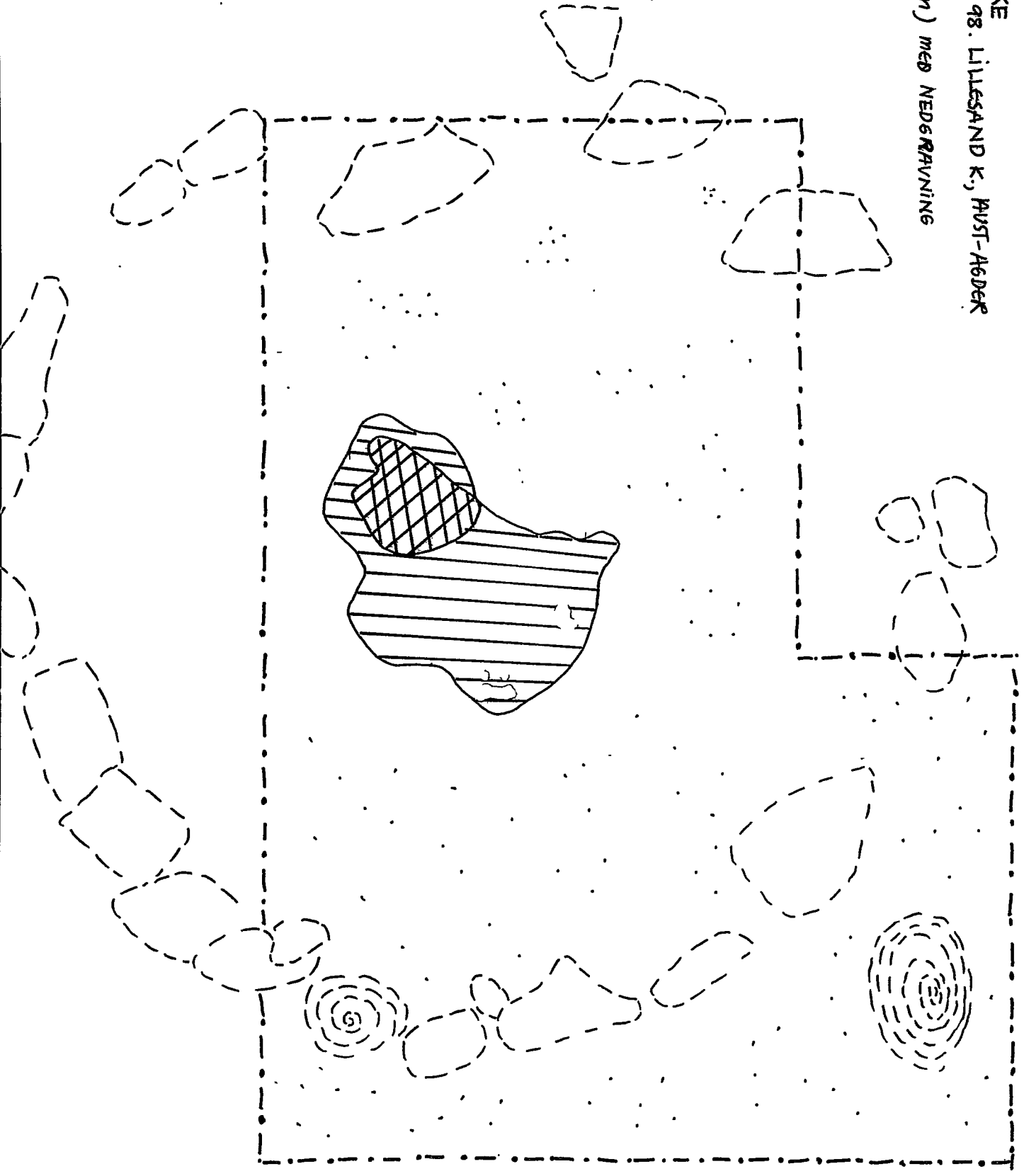
VESTRE MOUAND KRK MØGELSTU 3137,79, 98
 LILLESAND K, RUST-HØDER
 S1 STEINLEGNING 1:20
 FUNNFORDELING T PROFILEN 1461 (0-5 cm)

VESNRE MOLLAND KIRKE
MØGELSTUA 32/37, 79, 98. LILLESAND K., HUST-ÅBDEK
51 STEINLEGNING
LH 6 2 (5-10 cm) MED NEDGRIVNING
PLAN 1:20

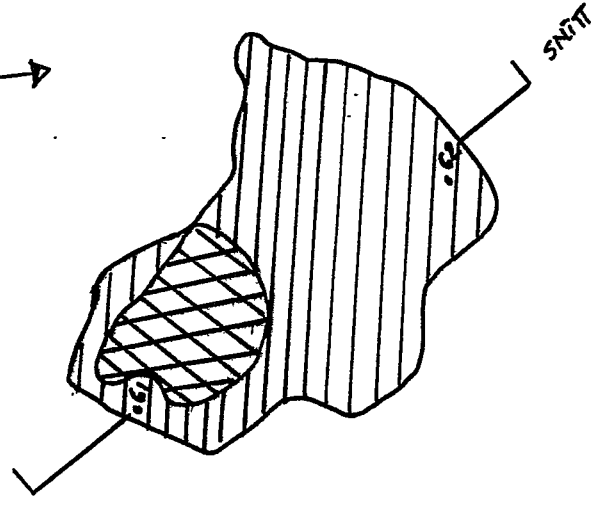

- STEIN
- FJERNET STEIN
- FORRÆTNET ROT
- FELTAVGRENSNING
- GRÅ SAND
- HUMUS / KULLBRANDET
- SAND

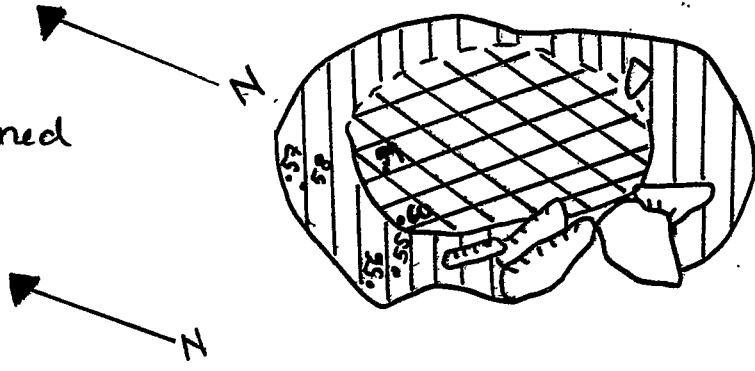

VESTRE MOLAND KIRKE, MØBLESTU 32/37, 79, 98
 LILLESAND K, AUST-AGDER
 S1 a. NEDGRAVNING SENTRALT I S1 (STEINLEGNING)
 1:20

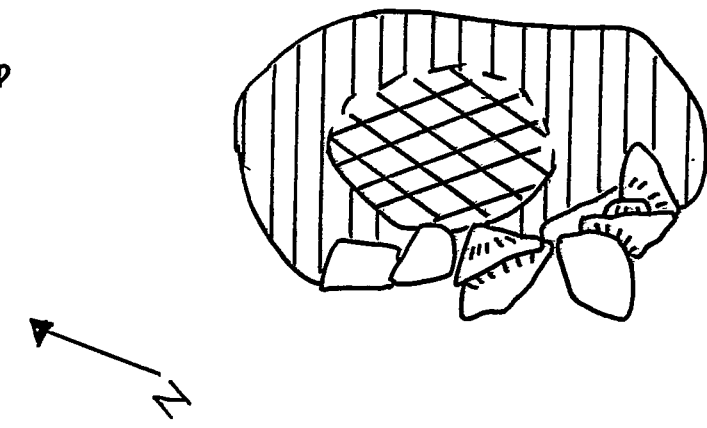
A.) PLAN i
 FLATEN N →

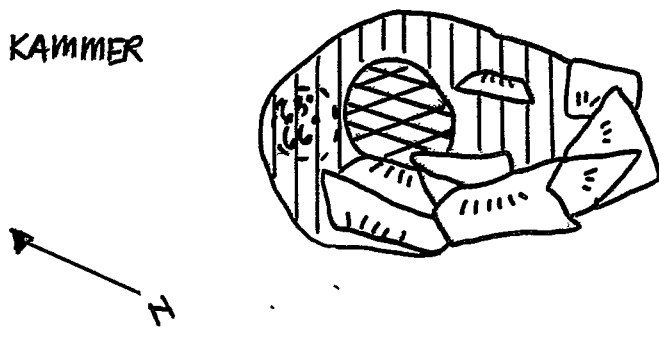
10 cm ned

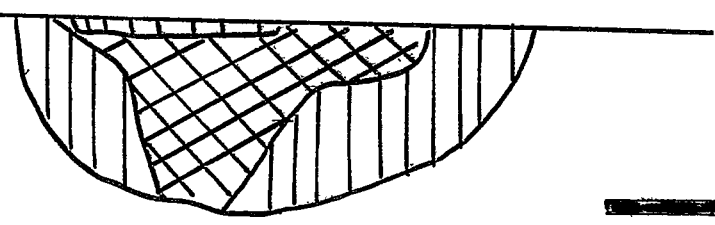
20 cm ned

INN AV KAMMER

PROFIL

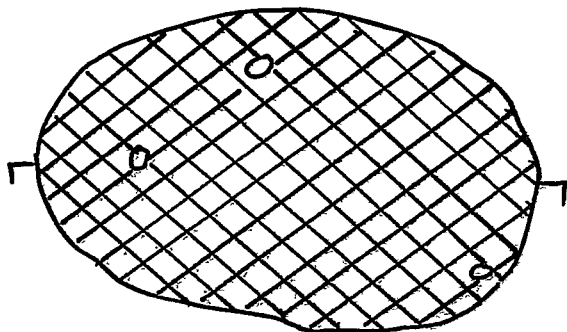
- Grå sand
- Kullblandet humus / sand
- Stein. Strekker viser retningen steinens tipper

1m

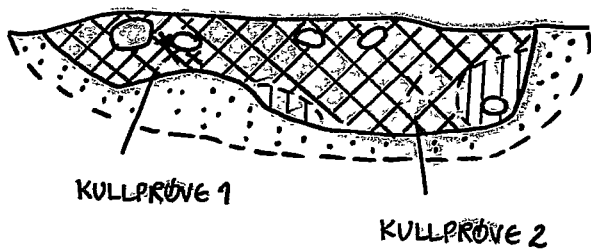
VESTRE MOLAND KIRKE, MØGLESTU 32/37, 79, 98
LILLESAND, K, AUST-ABDER
S2 KOKEGRØP
1=20

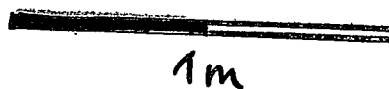
PLAN

PROFIL

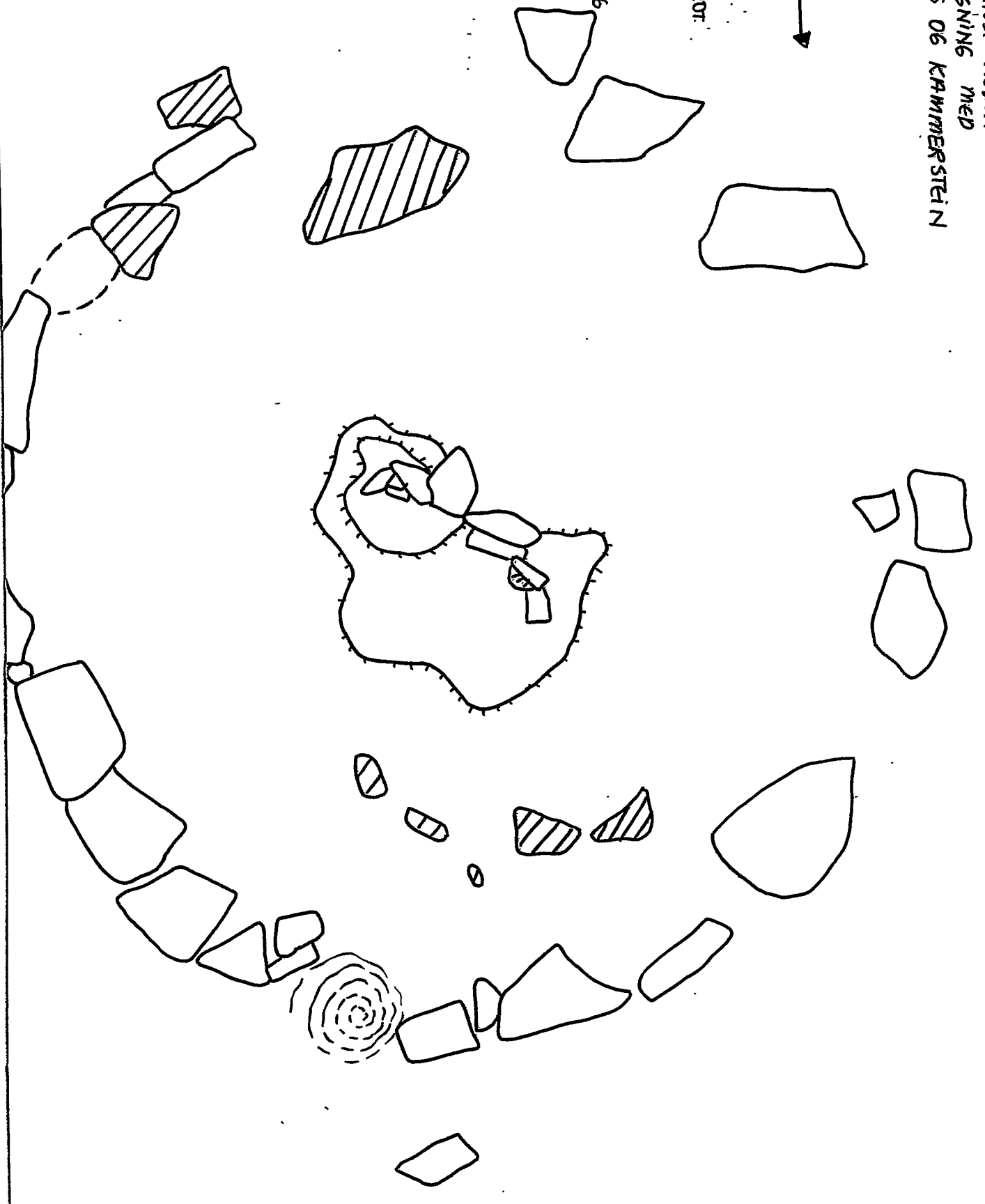
- KULLHOLDIG HUMUS / SAND
- HUMUS
- STEIN
- TREKULL
- SAND

VESTIKE MOLAND KIRKE, MØBÆLSTU 32, 37, 79, 98
LILLESMAND K., RUST - AEGDER
S 1 STEINLEGNING MED
NEDGRAVNING OG KAMMERSTEIN

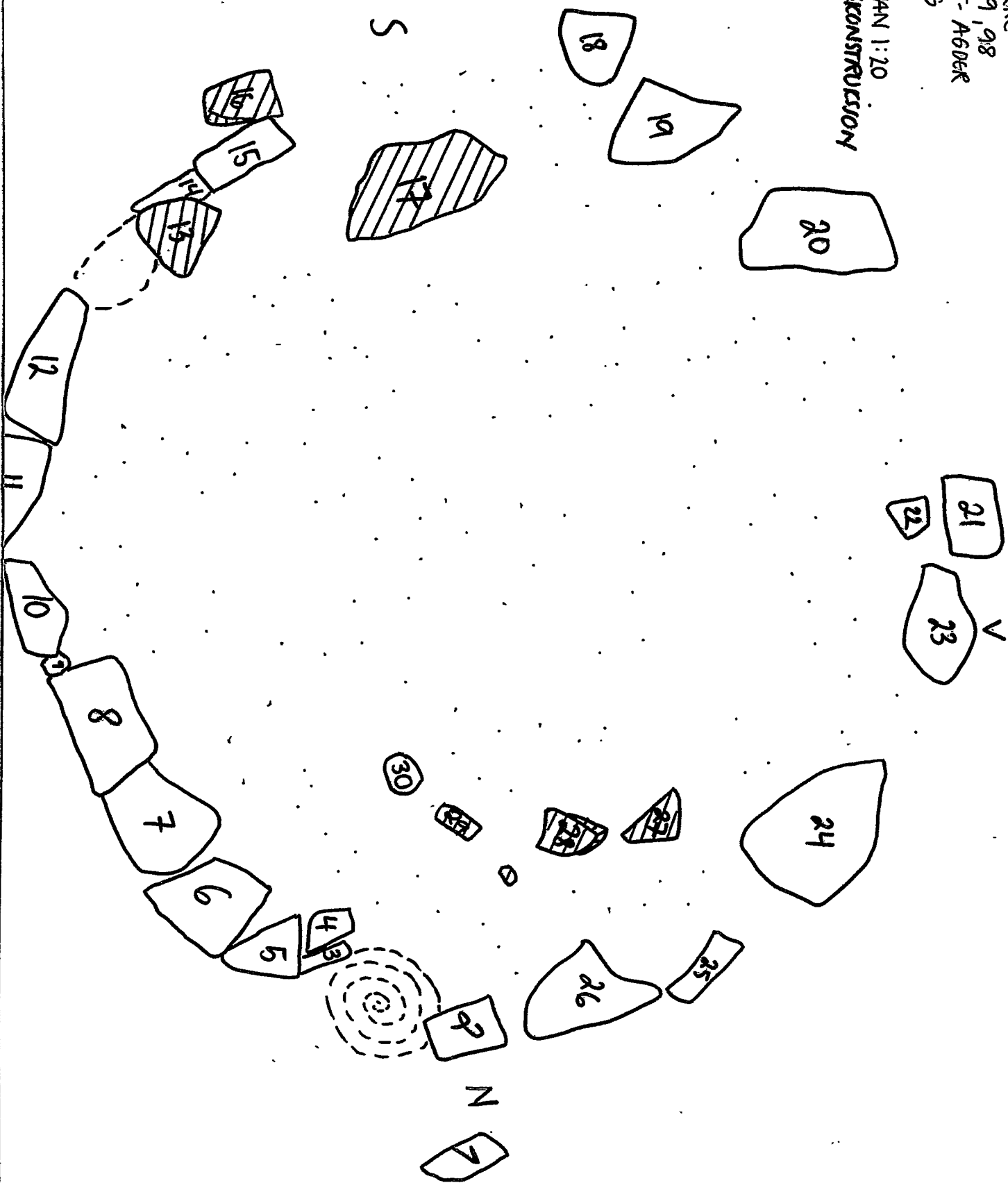
○ STEIN
⊙ FOREÅTNET ROT:
⊖ STEIN IJKE
IN STTV
⊗ GRENSE FOR
NEDGRAVNING

VESTRE MOLAND KIRKE
 MØBLESTU 32, 37, 79, 98
 LILLESAND K, AVST- A60ER
 S 1 STEINLEGNING
 OVERFLATE ETTER
 OPPRENSNING. PLAN 1:20
 PRIORET NR FOR REKONSTRUSION

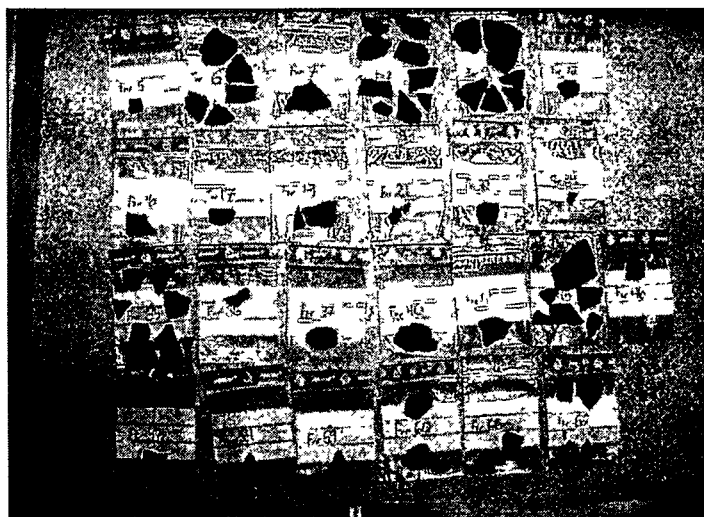
N →

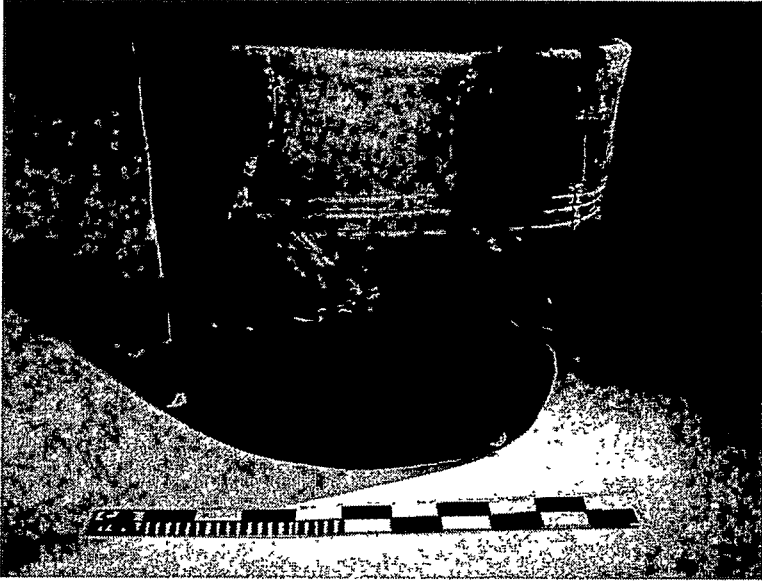
- STEIN
- ⊖ FORRÅTNET ROT
- ⊖ STEIN IKKE IN SITUA
- ▨ SAND
- ⊖ FLERNET STEIN

Vedlegg nr. 6. Bilder fra arbeidet med liming av kar

Vestre Moland Kirke, Møglestu 32/37, 79, 98, Lillesand Kommune, Aust-Agder. A-nr
2002/207

Figur 1 Spann formet kar

Avdekker romertid-minne

Et sjeldent gravminne dukker opp av jorden der kirkegården ved Vestre Moland kirke skal utvides. Sannsynligvis stammer det fra romertiden.

Av Anne Marta Svendsen
anne.marta.svendsen@luno

- Dette er et veldig interessant funn og kjempespennende, sier arkeologistudent Anja Mausrud, feltleder for Oldsakssamlingens arkeologiske utgravninger som nå er i gang ved Vestre Moland kirke. Hun viser til en rund steinsetting som ble registrert av kulturetaten i fylket i fjor. Denne ligger nord-vest for gravhaugene like utenfor den nye kirkegården. Nå skal steinsettingen graves ut sammen med en kokegrop som ligger i en åker øst for kirken.

Når det er gjort arkeologiske registreringsarbeider i området, er det fordi kirkegården skal utvides i et område belagt med fornminner. Sammen med kollega Stig Knutsen skal Anja Mausrud oppholde seg 14 dager på Møglestu. Totalt er et areal på ca. ett mål avdekket, men lite nytt er funnet ut over den runde steinsettingen og kokegropa.

- Det er disse to funnene vi skal prioritere, og det ser ut som om kokegropa er det eneste sikre funnet som er gjort øst for kirken, sier Anja Mausrud.

Den runde steinsettingen bak gravhaugene nord-vest for kirken tror hun kan være et gravminne, høyst sannsynlig fra romertid (år 0 - 400) eller folkevandringstid (år 400 til 600). De to arkeologistudentene har allerede funnet en del potteskår av keramikk her.

SJELDENT: Tre-fire centimeter nede i den runde steinsettingen er det enda et godt stykke igjen før arkeologistudentene Anja Mausrud og Stig Knutsen kan si nøyaktig hva dette er. De tipper på et gravminne.

- Vi tror det dreier seg om et gravsted eller et ritualsted. Vi har funnet noe knust keramikk som kan stamme fra krukker og kar bruk ved ritualer knyttet til døden, sier Anja Mausrud. Men spor etter nedgravning har de ikke funnet.

- Det er ikke så veldig ofte det blir gravd ut slike ting som dette. En slik steinsetting kan være veldig forseggjort. Vi er spente på hva vi avdekker, men tror vel ikke vi kommer til å finne noe veldig spektakulært her.

Nå skal steinsettingen måles, fotograferes og beskrives - og legges til side for å gjenoppstå enten på samme sted, eller i nær tilknytning til gravhaugene. Mens kokegropa forsvinner.

- Kokegropen er veldig vanlige

funn. Dem finner vi mange av hvert eneste år og gjerne i store felt med 20 - 30 eksemplarer, så kokegropa på Møglestu som ligger ute i en potetåker blir ikke bevart, sier Anja Mausrud. ●

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 14/10-02.

Til Inger Marie Berg-Hansen.

Analyse av 2 kullprøver fra Vestre Moland kirkegård, Møglestu, 32/37,79,98, Lillesand k., A.-Aqder. Tiltakskode 757012.

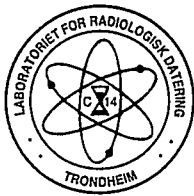
Grav S 1a/b.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Kokegrop S 2.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 17 Pinus (furu), 10 Quercus (eik), 5 Corylus (hassel) og 8 Betula (bjerk):

Helge Irgens Høeg

Vedlegg nr. 8b

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERINGAdr.: UNIT/NTH - Fakultet for fysikk og matematikk
Sem Sælandsv. 5, 7034 Trondheim. Telefon 73 59 33 10. Telefax 73 59 33 83.**DATERINGSRAPPORT**Oppdragsgiver: Berg-Hansen, Inger M.
UKM/Oldsaksamlingen
Postboks 6762 St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-3565

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
T-16268	S1 a/b, Møglestu Lillesand, Aust-Agder	Trekull Furu	2.8 g	1160 ± 60	AD790-975	-26.1*
T-16269	S2, Møglestu Lillesand, Aust-Agder	Trekull Bjørk, hassel	2.1 g	1700 ± 80	AD250-430	-26.1*

Dato: 19 FEB 2003

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth
Steinar Gulliksen